

**INFORMACJA O STANIE BEZPIECZEŃSTWA
SANITARNEGO POWIATU WAŁBRZYSKIEGO
za 2022 rok**

Wałbrzych, dnia 5 kwietnia 2023 r.

Wstęp

Poniższe opracowanie obejmuje wyniki kontroli z terenu powiatu wałbrzyskiego objętego nadzorem Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Wałbrzychu przeprowadzone w 2022 roku.

Ogółem liczba obiektów podlegających kontroli w powiecie wałbrzyskim wynosiła 1236, w mieście Wałbrzychu 1811.

Działalność kontrolno-represyjna oraz w zakresie zapobiegawczego nadzoru sanitarnego na terenie miasta Wałbrzych i powiatu wałbrzyskiego łącznie:

Liczba kontroli/wizytacji	Liczba decyzji merytorycznych	Liczba decyzji płatniczych	Nalożono mandatów ogółem	na kwotę złotych	Liczba wydanych postanowień	Liczba wystawionych tytułów wykonawczych	Liczba wniosków o ukaranie
12149	603	360	99	24450,00	132	3	4

Liczba wykonanych badań	Liczba oznaczeń chemicznych	Liczba oznaczeń fizycznych	Liczba oznaczeń mikrobiologicznych
5772	512	3375	6176

Ponadto w 2021 roku w mieście Wałbrzychu i powiecie wałbrzyskim nałożono 25 kar pieniężnych na kwotę 13000,00 zł.

W opracowaniu ujęto:

I. Działalność Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Wałbrzychu w zakresie zapobiegawczego nadzoru sanitarnego.....	4
II. Ocena jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.....	6
III. Ocena ryzyka zdrowotnego dla konsumentów wody powiatu wałbrzyskiego.....	20
IV. Nadzór nad warunkami pracy w zakładach pracy:	
1. Ocena środowiska pracy.....	22
2. Nadzór nad chemikaliami.....	26
3. Ocena narażenia zawodowego.....	29
4. Choroby zawodowe.....	29
5. Środki zastępcze.....	31
6. Promocja zdrowia.....	32
7. COVID – 19.....	33
V. Placówki nauczania i wychowania.....	35
VI. Zakłady produkcji żywności, żywienia i obrotu środkami spożywczymi oraz wytwórnice materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością.....	39
VII. Podmioty lecznicze i sytuacja epidemiologiczna.....	42
VIII. Ocena stanu sanitarno-technicznego obiektów użyteczności publicznej	
1. Obiekty rekreacji wodnej.....	46
2. Wiaty przystankowe.....	47
3. Tereny rekreacyjne.....	48
4. Hotele i inne obiekty świadczące usługi hotelarskie.....	48
5. Zakłady fryzjerskie, kosmetyczne i inne świadczące usługi upiększające ciało.....	49
Działalność w zakresie oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia.....	50

I. Działalność Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Wałbrzychu w zakresie zapobiegawczego nadzoru sanitarnego

W roku 2022, w ramach zapobiegawczego nadzoru sanitarnego podejmowano działania obejmujące:

- zajmowanie stanowisk w sprawach projektów studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i opinii dotyczących środowiskowych uwarunkowań realizacji przedsięwzięcia;
- sprawowanie zapobiegawczego nadzoru w zakresie wymagań higienicznych i zdrowotnych nad warunkami higieny środowiska, higieny pracy, higieny procesów nauczania i wychowania, higieny wypoczynku i rekreacji, warunków higieniczno-sanitarnymi udzielania świadczeń zdrowotnych i warunków zdrowotnymi żywności, żywienia przy wydawaniu opinii na wniosek organu administracji architektoniczno - budowlanej czy na wniosek zainteresowanego podmiotu, na poszczególnych etapach realizacji inwestycji, ze szczególnym uwzględnieniem obiektów objętych bieżącym nadzorem przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Wałbrzychu.

W 2022 roku Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Wałbrzychu w ramach zapobiegawczego nadzoru sanitarnego wydał :

- 1 opinię dotyczącą projektów studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, w tym brak opinii negatywnych oraz zaopiniował 2 projekty studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy poprzez nieprzedstawienie stanowiska.
- 17 opinii dotyczących projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, w tym brak opinii negatywnych oraz zaopiniował 4 projekty miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego poprzez nieprzedstawienie stanowiska.
- 2 opinie dotyczące odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, w tym 0 opinii stwierdzających brak możliwości odstąpienia od strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.
- 14 opinii dotyczących potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, w tym 10 opinii o braku potrzeby przeprowadzenia oceny.
- 1 opinię dotyczącą środowiskowych uwarunkowań realizacji przedsięwzięcia, w tym brak opinii negatywnych.
- 2 opinie dotyczących dokumentacji projektowej, w tym 1 opinię negatywną.
- 7 opinii dotyczących dopuszczenia do użytkowania obiektów budowlanych, w tym brak opinii zgłaszającą sprzeciw czy stwierdzającą niespełnienie wymagań higienicznych i zdrowotnych.
- 4 opinie w sprawach niewymienionych powyżej (np. warunków zabudowy, lokalizacji inwestycji celu publicznego, usytuowania wyrzutni powietrza na poziomie terenu, recyrkulacji powietrza w budynkach ochrony zdrowia, zastosowania materiałów do dystrybucji lub uzdatniania wody, planów remediacji zanieczyszczenia powierzchni ziemi itp.)

Przeprowadzono 12 kontroli, w tym 1 w trakcie realizacji inwestycji.

Stan sanitarny nadzorowanego terenu w zakresie obejmującym działania zapobiegawczego nadzoru sanitarnego ulega sukcesywnej poprawie. Wraz z rozwojem technologii i świadomością społeczną poprawia się stan techniczny i sanitarny lokali i obiektów.

Współpracę z działami merytorycznymi stacji, władzami samorządowymi i państwowymi można uznać za dobrą, służącą właściwej ocenie rozpatrywanych spraw.

Oceniając stan bezpieczeństwa sanitarnego nadzorowanego terenu należy stwierdzić, że:

- w minionym roku nie odnotowano spraw budzących konflikty społeczne, podczas rozpatrywania spraw uwaga skierowana była na uzasadniony interes osób trzecich i stron postępowania a także ochronę środowiska naturalnego we wszystkich jego komponentach;
- sukcesywnej poprawie ulega stan dróg i infrastruktury technicznej w mieście. Oddano do użytku obwodnicę Wałbrzycha. Przeznaczono nowe tereny pod zabudowę przemysłową w obrębie Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej;
- inwestycje realizowane ze środków UE, przez gminy oraz prywatnych inwestorów, pozyskujących te środki, opiniowane/uzgadniane były bez zbędnej zwłoki przy zaangażowaniu inwestorów i stron postępowania;
- prowadzona jest stała współpraca z działami merytorycznymi oraz z petentami w zakresie poprawy stanu sanitarnego istniejących obiektów użyteczności publicznej w tym bazy gastronomicznej i turystycznej, usługowej oraz placówek kultury, oświaty i wychowania.

Powyższe miało na celu osiągnięcie założonych wymagań sanitarnych w procesie sprawowania zapobiegawczego nadzoru sanitarnego na terenie nadzorowanym.

W minionym roku cele te zostały osiągnięte.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny, z uwagi na toczącą się wojnę na terytorium Ukrainy i napływem uchodźców, informuje, że w roku 2022 zostały podjęte działania:

1. Kontrolne w miejscach pobytu uchodźców na terenie powiatu wałbrzyskiego w miejscowościach: Boguszowie-Gorcach, Mioszowie, Sokołowsku, Strudze, Chwaliszowie, Starych Bogaczowicach. Nie stwierdzono nieprawidłowości. W niektórych przypadkach wydano zalecenia poprawy warunków pobytu.

2. Działania w zakresie oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia:

- przekazywano informacje i materiały w języku polskim i ukraińskim w trakcie spotkań w miejscach pobytu osób z UA /18 spotkań/,
- przesyłano materiały informacyjne do urzędów, ośrodków pobytu, szkół, przedszkoli, mass-mediów, ośrodków kultury, podmiotów leczniczych na temat szczepień, chorób zakaźnych, HIV/AIDS, Covid-19, pomocy psychologicznej /262 placówki/.
- przesyłano materiały – informacje, ulotki, kolorowanki do szkół i przedszkoli. Zakupiono i rozdysponowano 500 szt. kolorowanek.
- prowadzono zajęcia dla dzieci, instruktaże, uczestniczono w 2 imprezach z okazji Dnia Dziecka.

Umieszczano informacje na Facebooku PSSE.

Ogólny zasięg działań: 799 osób.

3. Działania związane z sytuacją epidemiologiczną

Pracownicy Oddziału Epidemiologii nadzorowali zachorowania jednostkowe oraz w ogniskach epidemiologicznych w miejscach pobytu uchodźców. Przekazywali informacje dotyczące możliwości dokonania szczepień ochronnych. Pozostawali w stałym kontakcie z koordynatorami miejsc ich pobytu.

W każdy czwartek przekazywane były, oraz są przekazywane do dnia dzisiejszego, raporty sytuacyjne do WSSE we Wrocławiu, w których zgłaszane były ewentualne przypadki zachorowań. Sporządzano, i jest sporządzany nadal, raz w tygodniu raport do NATO, poprzez stację wojewódzką, uwzględniający sytuację epidemiologiczną (zaistniałe ogniska chorobowe, zachorowania jednostkowe na choroby zakaźne).

Również placówki służby zdrowia były, i pozostają, w stałym kontakcie z pracownikami Oddziału Epidemiologii dokonując zgłoszeń chorób u osób pochodzących z Ukrainy.

Dział ZNS nie realizował w 2022 r. żadnych zadań związanych z napływem uchodźców z Ukrainy.

II. Ocena jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi

Charakterystyka zaopatrzenia w wodę w gminie Boguszów-Gorce

Miasto Boguszów-Gorce zaopatrywane jest w wodę z wodociągów publicznych Wałbrzych oraz Boguszów-Gorce. Zarządcą wodociągów jest Wałbrzyskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Spółka z o.o.

1. Liczba wyodrębnionych stref zaopatrzenia w mieście ze względu na pochodzenie wody – 4.
2. Liczba punktów pobierania próbek wody zlokalizowanych w mieście – 10.
3. Liczba zaopatrywanej ludności w wodę wodociągową – około 15 640 osób.
4. Szacunkowa ilość rozprowadzanej wody w mieście – około 2 840 m³/db.
5. Rodzaj ujęć wody:
 - 3 ujęcia powierzchniowe – „Mała Woda” (ujęcie jazowe na rzece Bóbr w Dębrniku), staw infiltracyjny Ptaszków I (będący częścią ujęcia Marciszów Górny), Kuźnice Świdnickie (ujęcie na potoku Lesk),
 - 5 ujęć podziemnych: Marciszów Górny, Gorzeszów, Czarny Bór, Stary Lesieniec oraz Kuźnice Świdnickie.
 - 6. Sposób uzdatniania wody:
 - ujęcie „Mała Woda” w Dębrniku – koagulacja siarczanem glinu, filtracja na filtrach pośpiesznych antracytowo-piaskowych, dezynfekcja chlorem gazowym,
 - ujęcie wody Marciszów Górny – dezynfekcja chlorem gazowym,
 - ujęcie wody Stary Lesieniec – dezynfekcja podchlorynem sodu,
 - ujęcie wody Gorzeszów, Czarny Bór – brak uzdatniania,

- ujęcie wody w Kuźnicach Świdnickich – napowietrzanie, filtracja na filtrach powolnych żwirowo-piaskowych z rudą magnezu, dezynfekcja podchlorynem sodu.

W 2022 r. z ujęć wody zasilających miasto Boguszów-Gorce w ramach kontroli wewnętrznej zarządcy pobrano 34 próbki wody do badań, w tym 14 próbek do badań mikrobiologicznych w zakresie parametrów grupy A oraz 2 próbki do badań mikrobiologicznych w zakresie parametrów grupy B; 10 próbek do badań fizykochemicznych w zakresie parametrów grupy A oraz 1 próbkę do badań fizykochemicznych w zakresie parametrów grupy B; 7 próbek do badań radiologicznych.

Zakwestionowano 5 próbek wody z ujęcia podziemnego „Czarny Bór”, w przypadku którego woda okresowo nie nadawała się do spożycia przez konsumentów ze względu na występowanie w wodzie bakterii grupy coli. Zarządca wodociągu realizował działania naprawcze, ostatecznie wyłączając studnię z eksploatacji w celu jej opróżnienia i wyczyszczenia, jednocześnie zapewniając bezpośrednim odbiorcom wodę o odpowiedniej jakości z innego ujęcia.

W 2022 r. w ramach kontroli wewnętrznej prowadzonej przez zarządcę wodociągów oraz nadzoru sanitarnego Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Wałbrzychu nad wodą przeznaczoną do spożycia przez ludzi z sieci wodociągowej na terenie miasta Boguszów-Gorce pobrano 47 próbek wody do badań, w tym 24 próbki do badań parametrów mikrobiologicznych i 23 próbki do badań parametrów fizykochemicznych.

Zakwestionowano 4 próbki wody, które stanowiły 9 % ogólnej liczby pobranych próbek wody.

Zestawienie wyników badań próbek wody z sieci wodociągowej na terenie miasta Boguszów-Gorce, wykonanych w ramach kontroli wewnętrznej przez zarządcę w 2022 roku.

Strefa zaopatrzenia	Liczba zbadanych próbek				Przekroczony parametr
	Parametry mikrobiologiczne		Parametry fizykochemiczne		
	Liczba prób ogółem	Liczba prób z przekroczoną wartością parametryczną	Liczba prób ogółem	Liczba prób z przekroczoną wartością parametryczną	
Wałbrzych 3	Grupa A - 5	0	Grupa A - 5	0	-
Wałbrzych 7	Grupa A - 4	0	Grupa A - 4	0	-
	Grupa B - 1	0	Grupa B - 2	1	chloroform
Wałbrzych 8	Grupa A - 2	0	Grupa A - 2	0	-
	Grupa B - 1	0	Grupa B - 1	0	-
Boguszów-Gorce	Grupa A - 3	1	Grupa A - 3	1	bakterie grupy coli, Escherichia coli, barwa
	Grupa B - 2	1	Grupa B - 1	0	bakterie grupy coli, Clostridium perfringens

Zestawienie wyników badań próbek wody z sieci wodociągowej na terenie miasta Boguszów-Gorce, wykonanych w ramach nadzoru sanitarnego przez PPIS w Wałbrzychu w 2022 roku.

Strefa zaopatrzenia	Liczba zbadanych próbek			
	Parametry mikrobiologiczne		Parametry fizykochemiczne	
	Liczba prób ogółem	Liczba prób z przekroczeniem wartości parametryczną	Liczba prób ogółem	Liczba prób z przekroczeniem wartości parametryczną
Wałbrzych 3	Grupa A - 2	0	Grupa A - 2	0
Wałbrzych 7	Grupa A - 1	0	Grupa A - 1	0
Wałbrzych 8	Grupa A - 1	0	Grupa A - 1	0
Boguszów-Gorce	Grupa A - 2	0	Grupa A - 1	0

W 2022 r. przekroczenia wartości parametrycznej stwierdzono w 4 próbkach wody pobranych do badań z sieci wodociągowej w Boguszowie-Gorcach:

- przy ul. Żeromskiego 18 w 3 próbkach – ze względu na obecność bakterii grupy coli (>201 NPL) i Escherichia coli (5 NPL), ze względu na podwyższoną barwę (21 mg/l), ze względu na obecność bakterii grupy coli (4 NPL) i bakterii Clostridium perfringens (2 jtk) – wydano orzeczenia o braku przydatności wody do spożycia.
- przy ul. Staszica 5 – ze względu na przekroczenie stężenia chloroformu (0,062 mg/l) – wydano orzeczenie o warunkowej przydatności wody do spożycia.

W każdym z wyżej wymienionych przypadków zarządca wodociągu niezwłocznie podejmował działania naprawcze, a badania rekontrolnych próbek wody potwierdzały ich skuteczność – woda nadawała się do spożycia przez ludzi.

Charakterystyka zaopatrzenia w wodę w gminie Czarny Bór

Gmina Czarny Bór zaopatrywana jest w wodę z wodociągu publicznego Wałbrzych, Borówno i Grzędy Górne, których zarządcą jest Wałbrzyskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Spółka z o.o.

1. Liczba wyodrębnionych stref zaopatrzenia w gminie ze względu na pochodzenie wody – 6.
2. Liczba punktów pobierania próbek wody zlokalizowanych w gminie – 10.
3. Liczba zaopatrywanej ludności w wodę wodociągową – około 4 820 osób.
4. Szacunkowa ilość rozprowadzanej wody w gminie – około 900 m³/db.
5. Rodzaj ujęć wody:
 - 2 ujęcia powierzchniowe dla wodociągu publicznego Wałbrzych („Mała Woda” – ujęcie jazowe na rzece Bóbr w Dębrniku) oraz staw infiltracyjny Ptaszków I (będący częścią ujęcia Marciszów Górny),
 - 6 ujęć podziemnych: Marciszów Górny i Marciszów Dolny w Marciszowie, Gorzeszów i Czarny Bór (dla wodociągu publicznego Wałbrzych) oraz Borówno i Grzędy Górne.
6. Sposób uzdatniania wody:
 - ujęcie wody „Mała Woda” w Dębrniku – koagulacja siarczanem glinu, filtracja na filtrach pędzących antracytowo-piaskowych, dezynfekcja chlorem gazowym,

- ujęcie wody Marciszów Górny – dezynfekcja chlorem gazowym,
- ujęcie wody Marciszów Dolny – dezynfekcja podchlorynem sodu,
- ujęcie wody Grzędy Górne – dezynfekcja podchlorynem sodu, regulowanie stężenia jonów wodorowych wapnem hydratyzowanym,
- ujęcia wody Gorzeszów, Borówno oraz Czarny Bór (dla wodociągu Wałbrzych) – brak uzdatniania.

W 2022 r. z ujęć wody zaopatrujących mieszkańców gminy Czarny Bór w ramach kontroli wewnętrznej zarządcy pobrano 34 próbki wody do badań, w tym 12 próbek do badań mikrobiologicznych w zakresie parametrów grupy A oraz 4 próbki w zakresie parametrów grupy B; 9 próbek do badań fizykochemicznych w zakresie parametrów grupy A oraz 3 próbki w zakresie parametrów grupy B; 6 próbek do badań radiologicznych.

W wyniku przeprowadzonych w 2022 r. badań jakości wody na ujęciu „Czarny Bór” dla wodociągu Wałbrzych zanieczyszczenie bakteriologiczne (obecność bakterii grupy coli) stwierdzono w pięciu próbkach – wydano orzeczenia o braku przydatności wody. Zarządca wodociągu realizował działania naprawcze, ostatecznie wyłączając studnię z eksploatacji w celu jej opróżnienia i wyczyszczenia, jednocześnie zapewniając bezpośrednim odbiorcom wodę o odpowiedniej jakości z innego ujęcia.

W 2022 r. w ramach kontroli wewnętrznej prowadzonej przez zarządcę wodociągów oraz nadzoru sanitarnego Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Wałbrzychu nad wodą przeznaczoną do spożycia przez ludzi z sieci wodociągowej na terenie gminy Czarny Bór pobrano 35 próbek wody do badań, w tym 17 próbek do badań parametrów mikrobiologicznych i 18 próbek do badań parametrów fizykochemicznych.

Zakwestionowano 2 próbki wody, które stanowiły 6 % ogólnej liczby pobranych próbek wody.

Zestawienie wyników badań próbek wody z sieci wodociągowej na terenie gminy Czarny Bór, wykonanych w ramach kontroli wewnętrznej przez zarządcę w 2022 roku.

Strefa zaopatrzenia	Liczba zbadanych próbek			
	Parametry mikrobiologiczne		Parametry fizykochemiczne	
	Liczba prób ogółem	Liczba prób z przekroczoną wartością parametryczną	Liczba prób ogółem	Liczba prób z przekroczoną wartością parametryczną
Wałbrzych 2	Grupa A - 2	0	Grupa A - 2	0
Wałbrzych 3	Grupa A - 1	0	Grupa A - 1	0
Wałbrzych 4	Grupa A - 4	0	Grupa A - 4	0
	Grupa B - 1	0	Grupa B - 1	0
Grzędy Górne	Grupa A - 2	0	Grupa A - 2	0
Borówno	Grupa A - 2	0	Grupa A - 2	0

Zestawienie wyników badań próbek wody z sieci wodociągowej na terenie gminy Czarny Bór, wykonanych przez PPIS w Wałbrzychu w ramach nadzoru sanitarnego w 2022 roku.

Strefa zaopatrzenia	Liczba zbadanych próbek				Przekroczony parametr
	Parametry mikrobiologiczne		Parametry fizykochemiczne		
	Liczba prób ogółem	Liczba prób z przekroczeniem wartości parametryczną	Liczba prób ogółem	Liczba prób z przekroczeniem wartości parametryczną	
Wałbrzych 2	Grupa A - 1	0	Grupa A - 1	0	-
Wałbrzych 3	Grupa A - 1	0	Grupa A - 1	0	-
Wałbrzych 4	Grupa A - 1	0	Grupa A - 1	0	-
Grzędy Górne	Grupa A - 1	0	Grupa A - 2	2	pH
Borówno	Grupa A - 1	0	Grupa A - 1	0	-

W sieci wodociągowej wodociągu Grzędy Górne dwukrotnie stwierdzono stężenie jonów wodoru pH poniżej zakresu wartości parametrycznych (wielokrotnie notowane w tym miejscu w przeszłości), które skutkowało wydaniem decyzji administracyjnej zobowiązującej przedsiębiorstwo wodociągowe do doprowadzenia wody do norm sanitarnych w zakresie wartości pH w terminie do dnia 15 września 2022 r. Pobrana przez przedstawiciela PPIS rekontrolna próbka wody nie potwierdziła poprawy jakości wody w omawianym zakresie i na wniosek strony termin realizacji obowiązku przedłużono do dnia 31 grudnia 2022 r. Ponowna rekontrola w styczniu 2023 r. potwierdziła skuteczność działań naprawczych – woda nadawała się do spożycia przez ludzi.

Charakterystyka zaopatrzenia w wodę w gminie Głuszycyca

Miasto i gmina Głuszycyca zaopatrywane są w wodę z wodociągu publicznego Głuszycyca, którego zarządcą jest Wałbrzyskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Spółka z o.o.

1. Liczba wyodrębnionych stref zaopatrzenia w mieście i gminie ze względu na pochodzenie wody – 3.
2. Liczba punktów pobierania próbek wody zlokalizowanych w mieście i gminie – 8.
3. Liczba zaopatrywanej ludności w wodę wodociągową – około 8 080 osób.
4. Szacunkowa ilość rozprowadzanej wody w mieście i gminie – około 1 140 m³/db.
5. Rodzaj ujęć wody – 2 ujęcia podziemne w Głuszycy Górnej i Grzmiącej oraz 1 ujęcie mieszane (powierzchniowe i podziemne) w Łomnicy. Teren gminy Głuszycyca nie jest obecnie zasilany przez ujęcie podziemne szybowe „Szyb Pokój” w Jedlinie-Zdroju.
6. Sposób uzdatniania wody:
 - ujęcie wody w Łomnicy – filtracja na filtrach żwirowych powolnych, dezynfekcja podchlorynem sodu, regulowanie stężenia jonów wodorowych w wodzie wapnem hydratyzowanym,
 - ujęcie wody w Głuszycy Górnej – dezynfekcja podchlorynem sodu, regulowanie stężenia jonów wodorowych w wodzie wapnem hydratyzowanym,
 - ujęcie wody w Grzmiącej – dezynfekcja podchlorynem sodu, regulowanie stężenia jonów wodorowych w wodzie wapnem hydratyzowanym.

W 2022 r. z ujęć wody na terenie gminy Głuszycy w ramach kontroli wewnętrznej zarządcy pobrano 11 próbek wody do badań, w tym 4 próbki do badań mikrobiologicznych w zakresie parametrów grupy A i 4 próbki do badań fizykochemicznych w zakresie parametrów grupy A; 3 próbki do badań radiologicznych.

Nie zakwestionowano żadnej z przebadanych próbek wody.

W 2022 r. w ramach kontroli wewnętrznej prowadzonej przez zarządcę oraz nadzoru sanitarnego Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Wałbrzychu nad wodą przeznaczoną do spożycia przez ludzi na terenie miasta i gminy Głuszycy pobrano 22 próbki wody do badań, w tym 11 próbek do badań parametrów mikrobiologicznych oraz 11 próbek do badań parametrów fizykochemicznych.

Nie zakwestionowano żadnej z przebadanych próbek – wodę z ujęć zasilających gminę Głuszycy oceniono jako przydatną do spożycia przez ludzi i bezpieczną dla zdrowia konsumentów.

Zestawienie wyników badań próbek wody z sieci wodociągowej na terenie gminy Głuszycy, wykonanych w ramach kontroli wewnętrznej przez zarządcę w 2022 roku.

Strefa zaopatrzenia	Liczba zbadanych próbek			
	Parametry mikrobiologiczne		Parametry fizykochemiczne	
	Liczba prób ogółem	Liczba prób z przekroczeniem wartości parametryczną	Liczba prób ogółem	Liczba prób z przekroczeniem wartości parametryczną
Głuszycy Górna	Grupa A - 3	0	Grupa A - 3	0
	Grupa B - 1	0	Grupa B - 1	0
Łomnica	Grupa A - 2	0	Grupa A - 2	0
	Grupa B - 1	0	Grupa B - 1	0
Grzmiąca	Grupa A - 1	0	Grupa A - 1	0

Zestawienie wyników badań próbek wody z sieci wodociągowej na terenie gminy Głuszycy, wykonanych przez PPIS w ramach nadzoru sanitarnego w 2022 roku.

Strefa zaopatrzenia	Liczba zbadanych próbek			
	Parametry mikrobiologiczne		Parametry fizykochemiczne	
	Liczba prób ogółem	Liczba prób z przekroczeniem wartości parametryczną	Liczba prób ogółem	Liczba prób z przekroczeniem wartości parametryczną
Głuszycy Górna	Grupa A - 1	0	Grupa A - 1	0
Łomnica	Grupa A - 1	0	Grupa A - 1	0
Grzmiąca	Grupa A - 1	0	Grupa A - 1	0

Na podstawie prowadzonych w 2022 r. badań jakości wody z sieci wodociągowej na terenie miasta i gminy Głuszycy nie stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych wartości parametrycznych w zakresie wskaźników mikrobiologicznych oraz fizykochemicznych – wydano orzeczenia o przydatności wody do spożycia przez ludzi.

Charakterystyka zaopatrzenia w wodę w gminie Jedlina-Zdrój

Miasto Jedlina-Zdrój zaopatrywane jest w większej części w wodę z wodociągu publicznego Wałbrzych oraz w mniejszej – z wodociągu publicznego Jedlina-Zdrój. Zarządcą obu wodociągów jest Wałbrzyskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Spółka z o.o.

1. Liczba wyodrębnionych stref zaopatrzenia w mieście ze względu na pochodzenie wody – 3.
2. Liczba punktów pobierania próbek wody zlokalizowanych w mieście – 6.
3. Liczba zaopatrywanej ludności w wodę wodociągową – około 4 420 osób.
4. Szacunkowa ilość rozprowadzanej wody w mieście – około 870 m³/db.
5. Rodzaj ujęć wody: 3 ujęcia podziemne – szybowe „Szyb Pokój” przy ul. Włosciańskiej 10d w Jedlinie-Zdroju, przy ul. Pokrzywianka w Jedlinie-Zdroju oraz ujęcie Głuszycy Górna.
6. Sposób uzdatniania wody:
 - ujęcie wody „Szyb Pokój” w Jedlinie-Zdroju przy ul. Włosciańskiej 10d – napowietrzanie, filtracja kontaktowa w filtrach otwartych, filtracja ciśnieniowa, dezynfekcja promieniami UV i podchlorynem sodu,
 - ujęcie wody w Jedlinie-Zdroju przy ul. Pokrzywianka – dezynfekcja podchlorynem sodu,
 - ujęcie wody w Głuszycy Górnej – dezynfekcja podchlorynem sodu, regulowanie stężenia jonów wodorowych w wodzie wapnem hydratyzowanym,
 - do sieci wodociągowej w Jedlinie-Zdroju, zasilanej z ujęcia „Szyb Pokój”, dawkowany jest preparat SeaQuest, który zapobiega korozji i powstawaniu osadów w instalacji wodnej.

W 2022 r. z podziemnych ujęć wody zasilających mieszkańców miasta Jedlina-Zdrój w ramach kontroli wewnętrznej zarządcy pobrano 6 próbek wody do badań, w tym 2 próbki do badań mikrobiologicznych w zakresie parametrów grupy A oraz 2 próbki do badań fizykochemicznych w zakresie parametrów grupy A; 2 próbki do badań radiologicznych.

Nie zakwestionowano żadnej z przebadanych próbek wody.

W 2022 r. w ramach kontroli wewnętrznej prowadzonej przez zarządcę oraz nadzoru sanitarnego Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Wałbrzychu nad wodą przeznaczoną do spożycia przez ludzi na terenie miasta Jedlina-Zdrój pobrano 14 próbek wody do badań, w tym 7 próbek do badań parametrów mikrobiologicznych oraz 7 próbek do badań parametrów fizykochemicznych. Nie zakwestionowano żadnej z przebadanych próbek wody.

Zestawienie wyników badań próbek wody z sieci wodociągowej na terenie gminy Jedlina-Zdrój, wykonanych w ramach kontroli wewnętrznej przez zarządcę w 2022 roku.

Strefa zaopatrzenia	Liczba zbadanych próbek			
	Parametry mikrobiologiczne		Parametry fizykochemiczne	
	Liczba prób ogółem	Liczba prób z przekroczeniem wartości parametryczną	Liczba prób ogółem	Liczba prób z przekroczeniem wartości parametryczną
Wałbrzych 9	Grupa A - 4	0	Grupa A - 4	0
Jedlina-Zdrój	Grupa A - 1	0	Grupa A - 1	0

Zestawienie wyników badań próbek wody z sieci wodociągowej na terenie gminy Jedlina-Zdrój, wykonanych przez PPIS w Wałbrzychu w ramach nadzoru sanitarnego w 2022 roku.

Strefa zaopatrzenia	Liczba zbadanych próbek			
	Parametry mikrobiologiczne		Parametry fizykochemiczne	
	Liczba prób ogółem	Liczba prób z przekroczeniem wartości parametryczną	Liczba prób ogółem	Liczba prób z przekroczeniem wartości parametryczną
Wałbrzych 9	Grupa A - 1	0	Grupa A - 1	0
Jedlina-Zdrój	Grupa A - 1	0	Grupa A - 1	0

Charakterystyka zaopatrzenia w wodę w gminie Mieroszów

Miasto i gmina Mieroszów zaopatrywane są w wodę z wodociągu publicznego Wałbrzych (miejscowości Unisław Śląski, Rybnica Leśna i Kamionka), którego zarządcą jest Wałbrzyskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Spółka z o.o. oraz wodociągów publicznych Mieroszów i Sokołowsko, zarządzanych przez Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej „Mieroszów” Spółka z o.o.

1. Liczba wyodrębnionych stref zaopatrzenia w mieście i gminie ze względu na pochodzenie wody – 6.
2. Liczba zlokalizowanych punktów poboru próbek wody w mieście i gminie – 18.
3. Liczba zaopatrywanej ludności w wodę wodociągową – około 6 730 osób.
4. Szacunkowa ilość rozprowadzanej wody w mieście i gminie – około 1 350 m³/db.
5. Rodzaj ujęć wody – 1 ujęcie powierzchniowe „za WOP” w Sokołowsku, 7 podziemnych znajdujących się w Unisławiu Śląskim, w Mieroszowie przy ul. Kwiatowej i ul. Sportowej, w Golińsku, w Nowym Siodle, w Sokołowsku – „za Różanką” i „za Leśniczówką”.
6. Sposób uzdatniania wody:

- ujęcie powierzchniowe „za WOP” w Sokołowsku – oczyszczanie mechaniczne na sitach, filtracja na filtrach żwirowo-piaskowych, dezynfekcja podchlorynem sodu,
- ujęcia podziemne w Unisławiu Śląskim, w Mieroszowie przy ul. Kwiatowej i ul. Sportowej, w Golińsku, w Nowym Siodle, w Sokołowsku „za Różanką” i „za Leśniczówką” – dezynfekcja podchlorynem sodu.

W 2022 r. z ujęć wody zasilających miasto i gminę Mieroszów w ramach kontroli wewnętrznej zarządcy pobrano 40 próbek wody do badań, w tym 13 próbek do badań mikrobiologicznych w zakresie parametrów grupy A oraz 12 próbek do badań fizykochemicznych w zakresie parametrów grupy A; 2 próbki wody do badań mikrobiologicznych w zakresie parametrów grupy B i 2 próbki wody do badań fizykochemicznych w zakresie parametrów grupy B; 11 próbek do badań radiologicznych.

Zakwestionowano jedną próbkę wody z ujęcia „za Różanką” w Sokołowsku z uwagi na obecności bakterii grupy coli. Zarządca w trybie natychmiastowym podjął skuteczne działania naprawcze.

W 2022 r. w ramach kontroli wewnętrznej prowadzonej przez zarządcę oraz nadzoru sanitarnego Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Wałbrzychu nad wodą przeznaczoną do spożycia przez ludzi na terenie gminy Mieroszów z sieci wodociągowej pobrano 57 próbek wody do badań, w tym 29 próbek do badań parametrów mikrobiologicznych oraz 28 próbek do badań parametrów fizykochemicznych.

Zakwestionowano 1 próbkę wody, co stanowiło 2 % ogólnej liczby pobranych próbek wody.

Zestawienie wyników badań próbek wody z sieci wodociągowej na terenie gminy Mieroszów, wykonanych w ramach kontroli wewnętrznej przez zarządców w 2022 roku.

Strefa zaopatrzenia	Liczba zbadanych próbek				Przekroczony parametr
	Parametry mikrobiologiczne		Parametry fizykochemiczne		
	Liczba prób ogółem	Liczba prób z przekroczoną wartością parametryczną	Liczba prób ogółem	Liczba prób z przekroczoną wartością parametryczną	
Mieroszów	Grupa A - 2	0	Grupa A - 2	0	-
	Grupa B - 1	0	Grupa B - 1	0	-
Nowe Siodło	Grupa A - 2	0	Grupa A - 2	0	-
Łączna	Grupa A - 1	0	Grupa A - 1	0	-
	Grupa B - 1	0	Grupa B - 1	0	-
Golińsk	Grupa A - 2	0	Grupa A - 2	0	-
Sokołowsko	Grupa A - 6	1	Grupa A - 5	0	ogólna liczba mikroorganizmów
	Grupa B - 1	1	Grupa B - 1	0	-
Wałbrzych 6	Grupa A - 2	0	Grupa A - 2	0	-

Zestawienie wyników badań próbek wody z sieci wodociągowej na terenie gminy Mieroszów, wykonanych przez PPIS w Wałbrzychu w ramach nadzoru sanitarnego w 2022 roku.

Strefa zaopatrzenia	Liczba zbadanych próbek			
	Parametry mikrobiologiczne		Parametry fizykochemiczne	
	Liczba prób ogółem	Liczba prób z przekroczeniem wartości parametryczną	Liczba prób ogółem	Liczba prób z przekroczeniem wartości parametryczną
Mieroszów	Grupa A - 1	0	Grupa A - 1	0
Nowe Siodło	Grupa A - 1	0	Grupa A - 1	0
Łączna	Grupa A - 1	0	Grupa A - 1	0
Golińsk	Grupa A - 1	0	Grupa A - 1	0
Sokołowsko	Grupa A - 6	0	Grupa A - 6	0
Wałbrzych 6	Grupa A - 1	0	Grupa A - 1	0

Na podstawie prowadzonych w 2022 r. badań jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi w mieście i gminie Mieroszów w 1 próbce w sieci wodociągowej w Sokołowsku stwierdzono przekroczenie wartości zalecanej dla ogólnej liczby mikroorganizmów w 22 °C po 72 h – wydano orzeczenie o warunkowej przydatności wody do spożycia. Zarządca wodociągu niezwłocznie zrealizował działania naprawcze w zakresie doprowadzenia wody pod względem mikrobiologicznym do norm sanitarnych.

Charakterystyka zaopatrzenia w wodę w gminie Stare Bogaczowice

Gmina Stare Bogaczowice zaopatrywana jest w wodę z wodociągu publicznego Wałbrzych, którego zarządcą jest Wałbrzyskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Spółka z o.o.

1. Liczba wyodrębnionych stref zaopatrzenia w gminie ze względu na pochodzenie wody – 2.
2. Liczba punktów pobierania próbek wody zlokalizowanych w gminie – 4.
3. Liczba zaopatrywanej ludności w wodę wodociągową – około 3 340 osób.
4. Szacunkowa ilość rozprowadzanej wody w gminie – około 670 m³/db.
5. Rodzaj ujęć wody – 2 podziemne ujęcia wody Marciszów Dolny i Marciszów Górny w Marciszowie oraz 2 powierzchniowe ujęcia wody – „Mała Woda” na rzece Bóbr w Dębrzniku i staw infiltracyjny Ptaszków I (będący częścią ujęcia Marciszów Górny).
6. Sposób uzdatniania wody:
 - ujęcie wody Marciszów Dolny – dezynfekcja podchlorynem sodu,
 - ujęcie wody Marciszów Górny – dezynfekcja chlorem gazowym,
 - ujęcie „Mała Woda” w Dębrzniku – koagulacja siarczanem glinu, filtracja na filtrach pospiesznych antracytowo-piaskowych, dezynfekcja chlorem gazowym.

W 2022 r. z ujęć wody zasilających sieć wodociągową na terenie gminy Stare Bogaczowice w ramach kontroli wewnętrznej zarządcy pobrano 8 próbek wody do badań, w tym 4 próbki do badań mikrobiologicznych w zakresie parametrów grupy A oraz 4 próbki do badań fizykochemicznych w zakresie parametrów grupy A.

Nie zakwestionowano żadnej z przebadanych próbek – wodę z ujęć dostarczających

wodę mieszkańcom gminy Stare Bogaczowice oceniono jako przydatną do spożycia przez ludzi i bezpieczną dla zdrowia konsumentów.

W 2022 r. w ramach kontroli wewnętrznej prowadzonej przez zarządcę oraz nadzoru sanitarnego Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Wałbrzychu nad wodą przeznaczoną do spożycia przez ludzi na terenie gminy Stare Bogaczowice pobrano 26 próbek wody do badań, w tym 13 próbek do badań parametrów mikrobiologicznych oraz 13 próbek do badań parametrów fizykochemicznych.

Nie zakwestionowano żadnej z przebadanych próbek wody.

Zestawienie wyników badań próbek wody z sieci wodociągowej na terenie gminy Stare Bogaczowice, wykonanych w ramach kontroli wewnętrznej przez zarządcę w 2022 roku.

Strefa zaopatrzenia	Liczba zbadanych próbek			
	Parametry mikrobiologiczne		Parametry fizykochemiczne	
	Liczba prób ogółem	Liczba prób z przekroczonej wartością parametryczną	Liczba prób ogółem	Liczba prób z przekroczonej wartością parametryczną
Wałbrzych 2	Grupa A - 6	0	Grupa A - 6	0
	Grupa B - 1	0	Grupa B - 1	0
Wałbrzych 3	Grupa A - 1	0	Grupa A - 1	0
	Grupa A - 1	0	Grupa B - 1	0

Zestawienie wyników badań próbek wody z sieci wodociągowej na terenie gminy Stare Bogaczowice, wykonanych przez PPIS w Wałbrzychu w ramach nadzoru sanitarnego w 2022 roku.

Strefa zaopatrzenia	Liczba zbadanych próbek			
	Parametry mikrobiologiczne		Parametry fizykochemiczne	
	Liczba prób ogółem	Liczba prób z przekroczonej wartością parametryczną	Liczba prób ogółem	Liczba prób z przekroczonej wartością parametryczną
Wałbrzych 2	Grupa A - 3	0	Grupa A - 3	0
Wałbrzych 3	Grupa A - 1	0	Grupa A - 1	0

Charakterystyka zaopatrzenia w wodę w gminie Szczawno-Zdrój

Miasto Szczawno-Zdrój zaopatrywane jest w wodę z wodociągu publicznego Wałbrzych, którego zarządcą jest Wałbrzyskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Spółka z o.o.

1. Liczba wyodrębnionych stref zaopatrzenia w mieście ze względu na pochodzenie wody – 1.

2. Liczba punktów pobierania próbek wody zlokalizowanych w mieście – 2.
3. Liczba zaopatrywanej ludności w wodę wodociągową – około 5 740 osób.
4. Szacunkowa ilość rozprowadzanej wody w gminie – około 1 150 m³/db.
5. Rodzaj ujęć wody – podziemne ujęcie wody Marciszów Dolny w Marciszowie.
6. Sposób uzdatniania wody – dezynfekcja podchlorynem sodu.

W 2022 r. z podziemnego ujęcia wody „Marciszów Dolny” w Marciszowie, zasilającego sieć wodociągową w mieście Szczawno-Zdrój, w ramach kontroli wewnętrznej zarządcy pobrano 4 próbki wody do badań, w tym 2 próbki do badań mikrobiologicznych w zakresie parametrów grupy A oraz 2 próbki do badań fizykochemicznych w zakresie parametrów grupy A.

Nie zakwestionowano żadnej z przebadanych próbek wody.

W 2022 r. w ramach kontroli wewnętrznej prowadzonej przez zarządcę oraz nadzoru sanitarnego Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Wałbrzychu nad wodą przeznaczoną do spożycia przez ludzi na terenie gminy Szczawno-Zdrój pobrano 10 próbek wody do badań, w tym 5 próbek do badań parametrów mikrobiologicznych oraz 5 próbek do badań parametrów fizykochemicznych.

Nie zakwestionowano żadnej z przebadanych próbek wody.

Zestawienie wyników badań próbek wody z sieci wodociągowej na terenie gminy Szczawno-Zdrój, wykonanych w ramach kontroli wewnętrznej przez zarządcę w 2022 roku.

Strefa zaopatrzenia	Liczba zbadanych próbek			
	Parametry mikrobiologiczne		Parametry fizykochemiczne	
	Liczba prób ogółem	Liczba prób z przekroczoną wartością parametryczną	Liczba prób ogółem	Liczba prób z przekroczoną wartością parametryczną
Wałbrzych 2	Grupa A - 3	0	Grupa A - 3	0
	Grupa B - 1	0	Grupa B - 1	0

Zestawienie wyników badań próbek wody z sieci wodociągowej na terenie gminy Szczawno-Zdrój, wykonanych w ramach nadzoru sanitarnego przez PPIS w Wałbrzychu w 2022 roku.

Strefa zaopatrzenia	Liczba zbadanych próbek			
	Parametry mikrobiologiczne		Parametry fizykochemiczne	
	Liczba prób ogółem	Liczba prób z przekroczeniem wartością parametryczną	Liczba prób ogółem	Liczba prób z przekroczeniem wartością parametryczną
Wałbrzych 2	Grupa A - 1	0	Grupa A - 1	0

Na podstawie prowadzonych w 2022 r. badań jakości wody przeznaczonej do spożycia przez mieszkańców miasta Szczawno-Zdrój nie stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych wartości parametrów mikrobiologicznych i fizykochemicznych – wydano orzeczenia o przydatności wody do spożycia przez ludzi.

Charakterystyka zaopatrzenia w wodę w gminie Walim

Gmina Walim zaopatrywana jest w wodę z wodociągów publicznych Walim, Zagórze Śląskie i Wałbrzych, których zarządcą jest Wałbrzyskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Spółka z o.o.

1. Liczba wyodrębnionych stref zaopatrzenia w gminie ze względu na pochodzenie wody – 5.
2. Liczba punktów pobierania próbek wody zlokalizowanych w gminie – 9.
3. Liczba zaopatrywanej ludności w wodę wodociągową – około 4 280 osób.
4. Szacunkowa ilość rozprowadzanej wody w gminie – około 770 m³/db.
5. Rodzaj ujęć wody:
 - 3 ujęcia podziemne – w Walimiu przy ul. Nowa Kolonia, w Zagórze Śląskim oraz szybowe „Szyb Pokój” przy ul. Włociańskiej 10d w Jedlinie-Zdroju zaopatrujące Dziećmorowice, Nową Wieś i Olszyniec,
 - 2 ujęcia powierzchniowe – w Walimiu przy ul. J. Kuliga i ul. Warszawskiej.
6. Sposób uzdatniania wody:
 - ujęcie wody przy ul. Nowa Kolonia w Walimiu – dezynfekcja podchlorynem sodu, regulowanie stężenia jonów wodorowych wapnem hydratyzowanym,
 - ujęcie wody w Zagórze Śląskim – dezynfekcja podchlorynem sodu, odżelazianie, odmanganianie, regulowanie stężenia jonów wodorowych wapnem hydratyzowanym,
 - ujęcie wody „Szyb Pokój” w Jedlinie-Zdroju przy ul. Włociańskiej 10d – napowietrzanie, filtracja kontaktowa w filtrach otwartych, filtracja ciśnieniowa, dezynfekcja promieniami UV i podchlorynem sodu,
 - ujęcie wody przy ul. Kuliga w Walimiu – oczyszczanie na filtrze żwirowo-piaskowym, dezynfekcja podchlorynem sodu, regulowanie stężenia jonów wodorowych wapnem hydratyzowanym,
 - ujęcie wody przy ul. Warszawskiej w Walimiu – dezynfekcja podchlorynem sodu, regulowanie stężenia jonów wodorowych wapnem hydratyzowanym,

- do sieci wodociągowej w Dzieńmorowicach, Nowej Wsi i Olszyńcu dawkowany jest preparat SeaQuest, który zapobiega korozji i powstawaniu osadów w instalacji wodnej.

W 2022 r. z ujęć zasilających gminę Walim w ramach kontroli wewnętrznej zarządcy pobrano 19 próbek wody do badań, w tym 5 próbek do badań mikrobiologicznych w zakresie parametrów grupy A oraz 1 próbkę do badań w zakresie parametrów grupy B; 6 próbek do badań fizykochemicznych w zakresie parametrów grupy A oraz 1 próbkę do badań w zakresie parametrów grupy B; 6 próbek do badań radiologicznych.

Zakwestionowano jedną próbkę wody – z ujęcia przy ul. Nowa Kolonia w Walimiu – z uwagi na stężenie jonów wodoru pH poniżej zakresu wartości parametrycznych. Podjęte bez zwłoki działania naprawcze skutkowały poprawą jakości wody pod względem fizykochemicznym.

W 2022 r. w ramach kontroli wewnętrznej prowadzonej przez zarządcę oraz nadzoru sanitarnego Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Wałbrzychu nad wodą przeznaczoną do spożycia przez ludzi na terenie gminy Walim pobrano 29 próbek wody do badań, w tym 14 próbek do badań parametrów mikrobiologicznych i 15 próbek do badań parametrów fizykochemicznych.

Zakwestionowano 3 próbki wody, które stanowiły 10 % ogólnej liczby pobranych próbek wody.

Zestawienie wyników badań próbek wody z sieci wodociągowej na terenie gminy Walim, wykonanych w ramach kontroli wewnętrznej przez zarządcę w 2022 roku.

Strefa zaopatrzenia	Liczba zbadanych próbek				Przekroczony parametr
	Parametry mikrobiologiczne		Parametry fizykochemiczne		
	Liczba prób ogółem	Liczba prób z przekroczoną wartością parametryczną	Liczba prób ogółem	Liczba prób z przekroczoną wartością parametryczną	
Walim 1	Grupa A – 2	0	Grupa A – 2	0	-
	Grupa B – 1	0	Grupa B – 1	0	-
Walim 2	Grupa A – 1	0	Grupa A – 1	0	-
Walim 3	Grupa A – 1	0	Grupa A – 2	1	pH
Zagórze Śląskie	Grupa A – 3	1	Grupa A – 2	0	bakterie grupy coli, Escherichia coli
Wałbrzych 9	Grupa A – 1	0	Grupa A – 1	0	-

Zestawienie wyników badań próbek wody z sieci wodociągowej na terenie gminy Walim, wykonanych przez PPIS w Wałbrzychu w 2022 roku.

Strefa zaopatrzenia	Liczba zbadanych próbek				Przekroczony parametr
	Parametry mikrobiologiczne		Parametry fizykochemiczne		
	Liczba prób ogółem	Liczba prób z przekroczoną wartością parametryczną	Liczba prób ogółem	Liczba prób z przekroczoną wartością parametryczną	
Walim 1	Grupa A – 1	0	Grupa A – 1	0	-
Walim 2	Grupa A – 1	0	Grupa A – 1	0	-
Walim 3	Grupa A – 1	0	Grupa A – 2	1	pH
Zagórze Śląskie	Grupa A – 1	0	Grupa A – 1	0	-
Wałbrzych 9	Grupa A – 1	0	Grupa A – 1	0	-

W wyniku badań jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi w gminie Walim w 2022 r. stwierdzono przekroczenie wartości parametrycznych wskaźników fizykochemicznych w 2 próbkach wody (stężenie jonów wodoru pH poniżej zakresu wartości parametrycznych w sieci wodociągowej przy ul. Nowa Kolonia w Walimiu oraz na ujęciu wody) i w 1 próbce przekroczenie wartości parametrycznych bakterii grupy coli i Escherichia coli (sieć wodociągowa przy ul. Głównej w Zagórze Śląskim).

III. Ocena ryzyka zdrowotnego dla konsumentów wody powiatu wałbrzyskiego

Przekroczenia wartości parametrycznych wskaźników fizykochemicznych skutkowały wydaniem każdorazowo orzeczeń o warunkowej przydatności wody do spożycia, natomiast w przypadku zanieczyszczenia mikrobiologicznego wody – orzeczeń o braku przydatności wody do spożycia. Zarządcy wodociągów niezwłocznie podejmowali działania naprawcze, a badania rekontrolnych próbek wody potwierdzały ich skuteczność.

Podwyższona wartość parametryczna barwy wody (Boguszów-Gorce, ul. Żeromskiego 18 – 21 TON) spowodowana była wyeksploatowaniem sieci wodociągowej oraz wymagającym wymiany złożem filtracyjnym na ujęciu. Po przeprowadzeniu prac naprawczych przez zarządcę wodociągu, w tym wpracowania złoża na ujęciu, uzyskano prawidłowy wynik ponownego badania próbki wody w powyższym zakresie. Dla barwy nie proponuje się wartości zalecanej, opartej o kryterium zdrowotne. Zabarwienie wody jest najczęściej spowodowane obecnością substancji organicznych, żelaza i innych metali – pochodzenia naturalnego lub z korozji sieci wodociągowej. Woda zdatna do picia powinna być bezbarwna.

Na organoleptyczną ocenę jakości wody (zapach, smak) wpływa także chlor i powstające w wodzie jego pochodne – w tym chloroform (Boguszów-Gorce, ul. Staszica 5 – 0,062 mg/l), który stanowi uboczny produkt dezynfekcji wody. Obecność chloroformu w stężeniach przekraczających wartość parametryczną w wodzie przeznaczonej do spożycia może negatywnie wpływać na zdrowie konsumentów przy długotrwałej ekspozycji oraz wysokiej dawce.

Obniżona wartość pH (Grzędy 70 – pH 6,1; Walim, ul. Nowa Kolonia – pH 6,1) nie ma bezpośredniego znaczenia dla zdrowia konsumentów i nie stanowi problemu zdrowotnego przy wartościach występujących w wodzie do spożycia. Dla wskaźnika pH brak jest zalecanej wartości opartej na kryteriach zdrowotnych. Jest to jeden z najważniejszych parametrów eksploatacyjnych, który należy kontrolować z uwagi na przeciwdziałanie korozji. Dopuszczenie do nadmiernej korozji przewodów może wywołać wtórne zanieczyszczenie wody i wpływać niekorzystnie na jej smak oraz wygląd.

Parametr ogólna liczba mikroorganizmów (Sokołowsko, ul. Parkowa 3 - >300 NPL) nie jest uważany za wskaźnik bezpieczeństwa wody dla zdrowia. Podwyższone wartości ogólnej liczby mikroorganizmów związane są z tworzeniem się osadów na ściankach przewodów, a przy tym dostępnością substancji odżywczych koniecznych do wzrostu bakterii, powodując wtórne zanieczyszczenie wody. W związku z ich obecnością, wskazane jest sprawdzenie działania całego systemu i ustalenie przyczyny wtórnego zanieczyszczenia wody.

Bakterie grupy coli (Boguszów-Gorce, ul. Żeromskiego 18 - >201 NPL; Zagórze Śląskie, ul. Główna 23 – 20 NPL) nie są wskaźnikiem występowania bakterii chorobotwórczych, natomiast służą do oceny skuteczności procesów uzdatniania wody oraz szczelności i czystości systemu dystrybucji wody. W przypadku wykrycia tych bakterii w wodzie zarządca wodociągu jest zobowiązany do wzmocnienia nadzoru nad tymi procesami.

Obecność w wodzie bakterii *Escherichia coli* (Boguszów-Gorce, ul. Żeromskiego 18 - >201 NPL; Zagórze Śląskie, ul. Główna 23 – 20 NPL) jest wskaźnikiem występowania patogenów chorobotwórczych i stwarza bezpośrednie zagrożenie dla zdrowia jej konsumentów. Nawet krótkotrwałe występowanie tych bakterii w wodzie – w przypadku spożywania jej bez przegotowania – może powodować nieżyty żołądkowo-jelitowe, biegunki o różnicowanym nasileniu i kurczowe bóle brzucha.

W związku z dużą opornością przetrwalnikowych form *Clostridium perfringens* (Boguszów-Gorce, ul. Żeromskiego 18 – 2 jtk) na procesy dezynfekcji i inne niekorzystne warunki otoczenia ich obecność w wodzie może świadczyć o odległym w czasie zanieczyszczeniu kałowym wody. Bakterie te wykorzystuje się jako wskaźnik skuteczności usuwania drobnoustrojów z wody, a ich występowanie powinno skłonić producenta wody do identyfikacji źródła zanieczyszczenia oraz weryfikacji procesów filtracji.

W przypadku awarii na ujęciu lub w sieci wodociągowej oraz na skutek małego rozbioru wody może dochodzić do jej wtórnego zanieczyszczenia – w wodzie stojącej procesy zachodzą w szybszym tempie niż w wodzie płynącej. Niskie natężenie przepływu wody może powodować efekt „brudnej wody wodociągowej”. Stężenie żelaza i manganu wzrasta gwałtowniej po ponownym włączeniu wody – na przykład po wcześniejszym, awaryjnym postoju. Dodatkowo występuje wówczas zwiększenie mętności i barwy wody u konsumenta. Przenikające z rur do wody związki (głównie żelaza i manganu) nie stanowią bezpośredniego zagrożenia dla zdrowia mieszkańców, jednak mają negatywny wpływ na eksploatację urządzeń domowych. Zalecane jest, aby po dłuższym nieużywaniu kranów odkręcić kurki i umożliwić swobodny wypływ wody, w celu usunięcia wody stagnującej w przewodach wodociągowych.

W związku z tym, że powiat wałbrzyski jest terenem, mogącym zawierać w strukturach geologicznych pokłady uranu U-238, ważny jest monitoring poziomu substancji promieniotwórczych w wodzie pozyskiwanej z ujęć głębinowych. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Wałbrzychu od 2017 roku prowadzi nadzór nad radiologicznym bezpieczeństwem wody do spożycia. Przedsiębiorstwa wodociągowe zobowiązane są do badania próbek wody w kierunku izotopów promieniotwórczych radu, trytu i aktywności radonu. Wykonane analizy laboratoryjne wykazały znikome ilości radionuklidów (stężenia nieprzekraczające określonej granicy wykrywalności), a także wskazały na niskie narażenie konsumentów na działanie radonu.

Radon występując w wodzie przeznaczonej do spożycia jest przyjmowany do organizmu w drodze wdychania, a nie z bezpośredniego spożycia. Podczas wypływu wody z kranu lub prysznica część rozpuszczonego radonu uwalniana jest do powietrza, jednak w porównaniu do

innych źródeł (skorupa ziemska, materiały budowlane w budynku) dostarczana woda jest bezpieczna dla zdrowia pod względem radiologicznym. Długotrwałe przebywanie w pomieszczeniach, w których dawka radonu przekracza średnioroczny poziom odniesienia, tj. 300 Bq/m³, zwiększa ryzyko zachorowania na choroby nowotworowe płuc – a podstawowym sposobem usuwania radonu z pomieszczeń, jest ich częste wietrzenie.

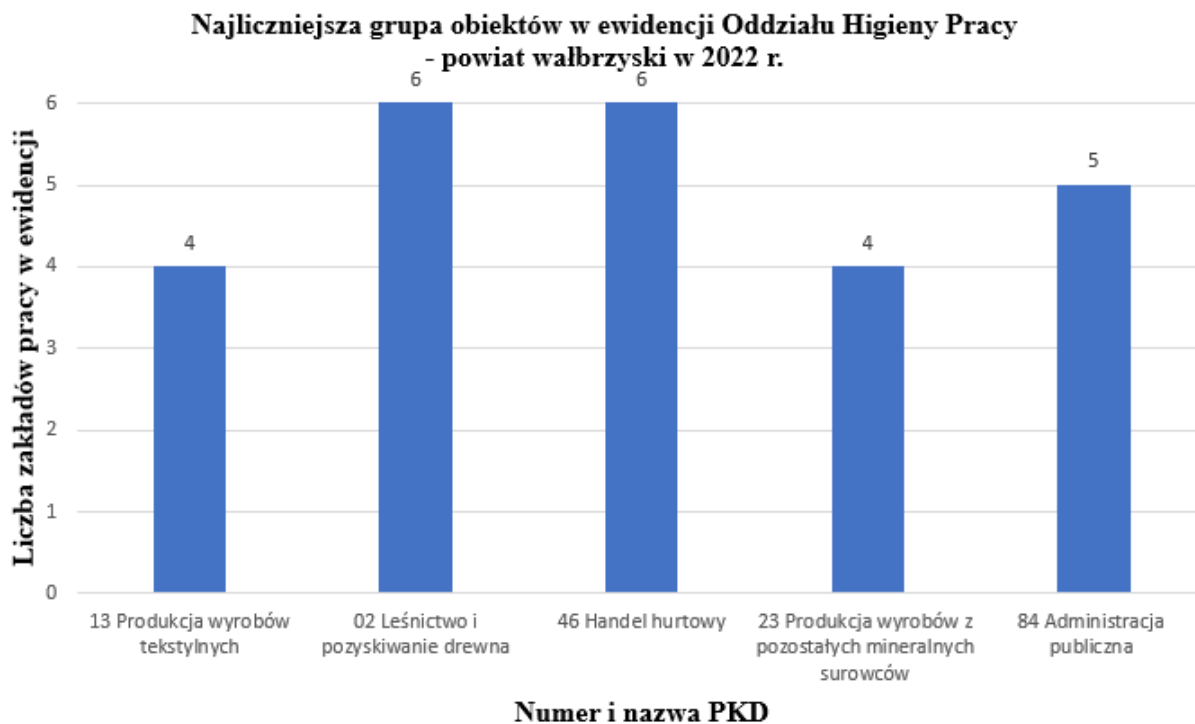
Z uwagi na rodzaj, wartość i czas trwania przekroczeń – na koniec roku wodę wodociągową na terenie powiatu wałbrzyskiego oceniono jako przydatną do spożycia przez ludzi i bezpieczną dla zdrowia konsumentów.

IV. Zagrożenie środowiska pracy z uwzględnieniem chorób zawodowych

1. Ocena środowiska pracy

W ewidencji Oddziału Higieny Pracy Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Wałbrzychu na dzień 30 grudnia 2022 r. ujętych było 73 zakłady pracy funkcjonujące na terenie powiatu wałbrzyskiego. Nadzorem objęto 1916 pracowników. Dominujące pod względem liczby zakładów pracy branże, to:

- PKD 46 – Handel hurtowy (6 zakładów pracy),
- PKD 02 – Leśnictwo i pozyskiwanie drewna (6 zakładów pracy),
- PKD 84 – Administracja publiczna (5 zakładów pracy),
- PKD 13 – Produkcja wyrobów tekstylnych (4 zakłady pracy),
- PKD 23 – Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców (4 zakłady pracy).

Rys. 1 Najliczniejsza grupa obiektów w ewidencji Oddziału Higieny Pracy PSSE w Wałbrzychu – dot. powiatu wałbrzyskiego w 2022 r. Opracowanie własne.

W 2022 r. przeprowadzono w zakładach pracy na terenie powiatu wałbrzyskiego **44 kontrole sanitarne** z zakresu warunków higieny pracy, podczas których **skontrolowano 31 zakładów**, zatrudniających łącznie 1916 pracowników; **19 kontroli wykazało nieprawidłowości** w 19 zakładach pracy.

Kontrole są planowane zgodnie z wytycznymi zawartymi w Zarządzeniu Dyrektora Powiatowej Stacji Sanitarно-Epidemiologicznej w Wałbrzychu nr 17/DYR/22 z dnia 21 marca 2022 r. w sprawie stosowania ustawy Prawo Przedsiębiorców, sposobu przeprowadzenia analizy prawdopodobieństwa naruszenia prawa w ramach wykonywania działalności gospodarczej przez przedsiębiorców oraz przyjęcia schematu procedury kontroli realizowanej przez PPIS w Wałbrzychu. Ponadto kontrole są planowane zgodnie z wewnętrzną procedurą obowiązującą w Oddziale Higieny Pracy stanowiącą załącznik nr 2 do ww. Zarządzenia Dyrektora PSSE w Wałbrzychu.

Kontrole przeprowadzono w zakładach o największych zagrożeniach zawodowych, budzących zastrzeżenia pod względem sanitarno-technicznym oraz w tych, w których wyniki badań środowiskowych czynników szkodliwych dla zdrowia występujących na stanowiskach pracy odbiegały od wymagań określonych przepisami. Kontynuowano nadzór nad zakładami pracy, w których pracownicy pracują w ekspozycji na substancje, ich mieszaniny, czynniki lub procesy technologiczne o działaniu rakotwórczym lub mutagennym, a także nadzór nad niebezpiecznymi substancjami i ich mieszaninami – poprzez kontrole podmiotów zajmujących się obrotem chemikaliami lub stosujących chemikalia w działalności zawodowej.

Kontrole przeprowadzone w 2022 r. uwzględniały m.in. takie zagadnienia, jak:

- stan sanitarny i techniczny pomieszczeń higieniczno-sanitarnych,
- aktualność badań lekarskich pracowników,
- posiadanie aktualnych wyników z monitoringu środowiska pracy,
- wydawanie pracownikom odzieży ochronnej i roboczej,
- utrzymywanie w normach higienicznych stężeń i natężeń czynników szkodliwych,
- ocena realizacji przez pracodawców przepisów prawnych w zakresie czynników rakotwórczych i biologicznych,
- nadzór nad niebezpiecznymi substancjami i mieszaninami chemicznymi, w tym produktami biobójczymi,
- nadzór nad produktami kosmetycznymi.

Kontrole prowadzone w nadzorowanych zakładach pracy wykazały uchybienia higieniczno-sanitarne w zakresie warunków higieny pracy. Do ważnych nieprawidłowości należały (w nawiasach wskazano odsetek zakładów pracy z ogólnej liczby zakładów pracy, w których stwierdzono nieprawidłowości):

- brak aktualnych pomiarów czynników szkodliwych w środowisku pracy (w 42% przypadków),
- brak rejestru czynników szkodliwych (w 0% przypadków),
- brak lub niepełna ocena ryzyka zawodowego (w 20% przypadków),
- brak aktualnych badań lekarskich, w tym nieprawidłowo sporządzane skierowania na badania lub ich brak (w 0% przypadków),
- niewłaściwy stan sanitarno-higieniczny pomieszczeń (w 26% przypadków),
- uchybienia w zakresie stosowania i wprowadzania do obrotu chemikaliów (w 16% przypadków),
- uchybienia w zakresie produktów biobójczych (w 10% przypadków),
- uchybienia w zakresie czynników biologicznych środowiska pracy (w 5% przypadków),
- uchybienia w zakresie czynników rakotwórczych lub mutagennych w środowisku pracy (w 0% przypadków).

W związku ze stwierdzonymi uchybieniami higieniczno-sanitarnymi, PPIS w Wałbrzychu wszczął w stosunku do kontrolowanych podmiotów postępowanie

administracyjne. Wydano 17 decyzji nakazujących usunięcie uchybień higieniczno-sanitarnych zawierających 168 nakazów oraz 21 decyzji opłatowych.

Decyzje administracyjne z zakresu bieżącego nadzoru sanitarnego dotyczyły:

- przeprowadzenia badań i pomiarów czynników szkodliwych występujących na stanowiskach pracy,
- przeprowadzenia rozpoznania źródeł emisji oraz warunków wykonywania pracy, które mają wpływ na poziom stężeń lub natężeń czynników szkodliwych w środowisku pracy lub na poziom narażenia na oddziaływanie tych czynników,
- zapewnienia możliwości konsultacji z pracownikami lub ich przedstawicielami działań dotyczących rozpoznania i typowania czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy oraz wykonywania badań, pomiarów i pobierania próbek tych czynników na stanowisku pracy,
- opracowania i udokumentowania oceny ryzyka zawodowego na stanowiskach pracy,
- dokonania weryfikacji i aktualizacji dokumentacji oceny ryzyka zawodowego na stanowiskach pracy,
- poinformowania pracowników o ryzyku zawodowym zatrudnionych na stanowiskach pracy,
- uwzględniania w dokumentacji oceny ryzyka zawodowego wszystkich elementów, o których mowa w §4 ust. 1 rozporządzenia Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 5 sierpnia 2005 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy pracach związanych z narażeniem na hałas lub drgania mechaniczne (Dz.U. z 2005 r. Nr 157, poz. 1318)
- zapewnienia kabin natryskowych do obmycia ciała pracowników,
- dokonania weryfikacji i aktualizacji spisu stosowanych substancji i mieszanin chemicznych niebezpiecznych, tak aby uwzględniał wszystkie stosowane w zakładzie pracy substancje i mieszaniny chemiczne stwarzające zagrożenie,
- posiadać karty charakterystyk do produktów zaklasyfikowanych jako niebezpieczne,
- doprowadzenia do należytego stanu pozwalającego na bezpieczne użytkowanie siedzisko operatora traka taśmowego;
- dokonania doboru środków ochrony indywidualnej;
- wyposażenia pracowników zatrudnionych na stanowiskach pracy, na których wielkości charakteryzujące hałas przekraczają wartości NDN w środki ochrony indywidualnej słuchu zgodnie z dokonany doбором;
- opracowania instrukcji bhp;
- opracowania instrukcji bhp uwzględniających informacje zawarte w kartach charakterystyki stosowanych substancji i mieszanin chemicznych niebezpiecznych;
- oznakowania opakowań zastępczych przeznaczonych do przechowywania substancji i mieszanin chemicznych niebezpiecznych z uwzględnieniem wymagań określonych w art. 21 ustawy z dnia 25 lutego 2011 r. o substancjach chemicznych i ich mieszaninach (Dz. U. z 2022 r. poz. 1816);
- wyposażenia i oddzielenia dwóch stanowisk pracy ścianką lub parawanem spawalniczym, o właściwościach materiału niepalnego lub trudno zapalnego, tłumiącego szkodliwe promieniowanie optyczne;
- przedstawienia przed tutejszym organem zweryfikowanego zgłoszenia zamiaru przeprowadzenia prac polegających na zabezpieczeniu lub usunięciu wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Walim z dnia 11.08.2022 r. zawierającego: rodzaj lub nazwę wyrobów zawierających azbest według grup wyrobów określonych w odrębnych przepisach, termin rozpoczęcia i planowanego zakończenia prac, adres obiektu, urządzenia budowlanego lub instalacji przemysłowej, kopię aktualnej oceny stanu wyrobów zawierających azbest, określenie liczby pracowników, którzy przebywać będą w kontakcie z azbestem, obowiązenie

- wykonawcy prac do przedłożenia nowego zgłoszenia w przypadku zmiany warunków prowadzenia robót;
- przekazania informacji o substancjach chemicznych, preparatach, czynnikach lub procesach technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym właściwemu państwowemu wojewódzkiemu inspektorowi sanitarnemu oraz właściwemu okręgowemu inspektorowi pracy;
 - zapewnienia urządzeń technicznych umożliwiających dokonanie składowania płyt azbestowych bezpośrednio na palecie lub pokruszonych w pojemniku i dokonywanie ich ważenia dopiero po odpowiednim zabezpieczeniu folią i oznakowaniu, a także umożliwiających załadunek i rozładunek wraz z całym opakowaniem bez konieczności rozpakowywania, z uwzględnieniem norm dotyczących maksymalnego obciążenia pracowników masą przenoszonych przedmiotów;
 - przeprowadzenia szkolenia zatrudnionych pracowników, osób kierujących lub nadzorujących prace polegające na zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu tych wyrobów oraz przestrzegania procedur dotyczących bezpiecznego postępowania;
 - przedstawienia przed tutejszym organem szczegółowego planu prac usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu obiektów wskazanych w zawiadomieniu z dnia 19.09.2022 r.;
 - przedstawienia przed tutejszym organem orzeczeń lekarskich pracowników wykonujących prace w kontakcie z azbestem stwierdzających brak przeciwwskazań do pracy na określonym stanowisku;
 - założenia i prowadzenia rejestru pracowników narażonych na działanie substancji chemicznych, preparatów, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym;
 - utylizacji cieczy w opakowaniach, dla których brak jest możliwości jednoznacznej identyfikacji ich działania i pochodzenia;
 - zapewnienia ładu i porządku w warsztacie w zakresie magazynowania mieszanin chemicznych niebezpiecznych;
 - zapewnienia właściwego sposobu magazynowania oraz składowania substancji i mieszanin chemicznych niebezpiecznych poprzez zastosowanie ochrony przed bezpośrednim światłem słonecznym;
 - opracowania programu działań organizacyjno-technicznych zmierzających do ograniczenia narażenia na hałas;
 - oznaczenia stref niebezpiecznych przy kanałach warsztatowych;
 - wycofania z obrotu produktu biobójczego pn. „Pachnąca Moskitiera Olini” (15 ml), do czasu uzyskania stosownego pozwolenia na obrót produktem biobójczym;
 - zakazania udostępniania na rynku produktu biobójczego pn. „Pachnąca Moskitiera Olini” (15 ml), do czasu uzyskania stosownego pozwolenia na obrót produktem biobójczym;
 - usunięcia reklamy produktu biobójczego pn. „Pachnąca Moskitiera Olini” (15 ml) z portali internetowych, do czasu uzyskania stosownego pozwolenia na obrót produktem biobójczym;
 - dokonania oznakowania produktu biobójczego w sposób zgodny z przepisami określonymi w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1272/2008 z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie klasyfikacji, oznakowania i pakowania substancji i mieszanin, zmieniające i uchylające dyrektywy 67/548/EWG i 1999/45/WE oraz zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1907/2006 (rozporządzenie CLP)
 - zamieszczenia reklamy produktu biobójczego o treści: „Produktów biobójczych należy używać z zachowaniem środków ostrożności. Przed każdym użyciem należy przeczytać etykietę i informacje dotyczące produktu”;
 - zakazania karmienia zwierząt przez osoby zwiedzające;
 - zapewnienia, aby karmę dla zwierząt na terenie wybiegu podawali pracownicy wyznaczeni przez zarządcę ogrodu zoologicznego;

- zapewnienia bezpiecznej odległości minimum 1,5 m od wybiegu, dla osób zwiedzających wybieg;
- zorganizowania pomieszczenia dla lemurów Katta w sposób uniemożliwiający bezpośredni dostęp osób zwiedzających;
- oznaczenia ogrodzenia elektrycznego znakami zawierającymi pełną informację „Uwaga ogrodzenie elektryczne! Nie dotykać”;
- założenia i prowadzenia wykazu prac szczególnie niebezpiecznych występujących w ogrodzie zoologicznym;
- ustalenia rodzaju środków ochrony indywidualnej oraz odzieży i obuwia roboczego stosowanych na stanowiskach oraz przewidywanych okresów użytkowania odzieży i obuwia roboczego;
- zapewnienia apteczek pierwszej pomocy, a także wyznaczenia w widocznych miejscach instrukcji udzielania pierwszej pomocy w razie wypadku oraz wykazu pracowników wyznaczonych i przeszkolonych do udzielania pierwszej pomocy;
- zapewnienia bezpiecznych warunków zbierania, przechowywania oraz usuwania odpadów przez pracowników, z zastosowaniem bezpiecznych i oznakowanych pojemników na odpady biologiczne;
- oznakowania w sposób ostrzegający przez zagrożeniem biologicznym pomieszczeń do przechowywania zwłok zlokalizowanych przy chłodni do przechowywania zwłok;
- zapewnienia w pomieszczeniach higieniczno-sanitarnych środków higieny osobistej, w postaci ręczników papierowych lub suszarki elektrycznej do rąk;
- usunięcia w pomieszczeniach higieniczno-sanitarnych zagrzybienia, zawilgocenia oraz uszkodzenia ścian;
- zapewnienia w pomieszczeniach higieniczno-sanitarnych pokrycia ścian materiałami: gładkimi, nienasiąkliwymi i odpornymi na działanie wilgoci do wysokości co najmniej 2 metrów;
- udokumentować współpracę pracodawców, których pracownicy wykonują jednocześnie w tym samym miejscu prace, zgodnie z art. 208 Kodeksu pracy;
- zapewnienia szatni podstawowej - przeznaczonej do przechowywania odzieży własnej pracowników oraz odzieży roboczej i środków ochrony indywidualnej, z zapewnieniem szaf przeznaczonych do indywidualnego użytku każdego pracownika;
- zapewnienia przed ustępem pomieszczenia izolującego wyposażonego w umywalkę;

Decyzje zmieniające termin wykonania obowiązków dotyczyły:

- warunków higieniczno-sanitarnych (1 decyzja),
- przeprowadzenia badań i pomiarów czynników szkodliwych w środowisku pracy (2 decyzje),
- założenia i prowadzenia rejestru czynników szkodliwych (1 decyzja),
- magazynowania substancji i mieszanin chemicznych niebezpiecznych (1 decyzja),
- dokumentacji oceny ryzyka zawodowego (1 decyzja)

W wyniku postępowań prowadzonych przez PPIS w Wałbrzychu ulega poprawie stan higieniczny środowiska pracy pracowników, a także stan sanitarny pomieszczeń produkcyjnych i zaplecza socjalno-sanitarnego.

2. Nadzór nad chemikaliami

Państwowy Inspektor Sanitarny w Wałbrzychu sprawuje nadzór nad wykonywaniem:

- rozporządzenia (WE) nr 1907/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie rejestracji, oceny, udzielania zezwoleń i stosowanych ograniczeń

w zakresie chemikaliów (REACH) i utworzenia Europejskiej Agencji Chemikaliów, poprzez kontrolę przepisów dotyczących rejestracji substancji, oceny informacji dotyczących substancji lub dokumentacji rejestracyjnej oraz wprowadzania ograniczeń produkcji, obrotu i stosowania niektórych substancji chemicznych;

- rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1272/2008 z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie klasyfikacji, oznakowania i pakowania substancji i mieszanin (CLP), w aspekcie kontroli obowiązku klasyfikowania, oznakowania i pakowania przed wprowadzeniem ich do obrotu przez producentów, importerów i dalszych użytkowników substancji oraz mieszanin stwarzających zagrożenie.

Kontrole nad przestrzeganiem przepisów rozporządzeń REACH oraz CLP prowadzone były zgodnie z ustawą z dnia 25 lutego 2011 r. o substancjach chemicznych i ich mieszaninach.

W 2022 r. w ramach nadzoru nad substancjami chemicznymi i ich mieszaninami przeprowadzono 9 kontroli w 6 zakładach pracy zatrudniających łącznie 239 pracowników; 4 kontrole wykazały nieprawidłowości w 4 zakładach pracy. Z ogólnej liczby 9 przeprowadzonych kontroli 1 kontrola została przeprowadzona u producenta, 1 kontrola u stosującego substancje i mieszaniny chemiczne stwarzające zagrożenie, natomiast pozostałe 7 kontroli zostało przeprowadzonych u dystrybutorów.

Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości dotyczyły:

- nie zapewnienia właściwego sposobu magazynowania oraz składowania substancji i mieszanin chemicznych niebezpiecznych, spełniających wymagania określone w ich kartach charakterystyk (brak wentylacji mechanicznej, brak ochrony przed bezpośrednim światłem słonecznym, składowanie produktów wspólnie z kwasami, składowanie niektórych mieszanin stwarzających zagrożenie razem z materiałami palnymi);
- braku instrukcji BHP przy składowaniu środków chemicznych;
- braku instrukcji dotyczących prac związanych ze stosowaniem substancji stwarzających zagrożenie lub mieszanin stwarzających zagrożenie uwzględniających informacje zawarte w kartach charakterystyki tych substancji i mieszanin;
- braku natrysku ratunkowego (prysznic bezpieczeństwa) do obmycia całego ciała oraz oddzielnych natrysków (prysznic) do przemywania oczu, które byłyby zasilane wodą nieogrzewaną i działały niezawodnie bez względu na warunki atmosferyczne;
- braku kart charakterystyk dla stosowanych substancji i mieszanin chemicznych niebezpiecznych;
- nieprawidłowego oznakowania substancji i mieszanin chemicznych niebezpiecznych;

W zakresie substancji i mieszanin chemicznych wydano łącznie 6 decyzji administracyjnych.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Wałbrzychu prowadzi również nadzór nad produktami biobójczymi. Produkty biobójcze stanowią substancję lub mieszaninę, składającą się z jednej lub kilku substancji czynnych, której przeznaczeniem jest niszczenie, odstraszanie, unieszkodliwianie organizmów szkodliwych, zapobieganie ich działaniu lub zwalczanie ich w jakikolwiek sposób inny niż działanie czysto fizyczne lub mechaniczne. Substancja czynna oznacza substancję działającą na organizmy szkodliwe lub przeciwko nim lub mikroorganizm działający na organizmy szkodliwe lub przeciwko nim.

Nadzór nad przestrzeganiem przepisów w zakresie udostępniania na rynku i stosowania produktów biobójczych, wprowadzania do obrotu wyrobów poddanych działaniu produktów biobójczych i substancji czynnych przeznaczonych do stosowania w produktach biobójczych w działalności zawodowej, sprawowany jest zgodnie z obowiązującymi aktami prawnymi tj.:

- ustawą z dnia 9 października 2015 r. o produktach biobójczych,

- rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 528/2012 z dnia 22 maja 2012 r. w sprawie udostępniania na rynku i stosowania produktów biobójczych.

Zadania kontrolne obejmowały m.in. sprawdzenie:

- posiadania i ważności stosownego pozwolenia na wprowadzanie do obrotu produktu biobójczego, wydanego przez Prezesa Urzędu Rejestracji Produktów Leczniczych, Wyrobów Medycznych i Produktów Biobójczych,
- dostępności karty charakterystyki produktu biobójczego, sporządzonej na zasadach określonych w rozporządzeniu (WE) nr 1907/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady (REACH),
- zgodności przeznaczenia i rodzaju produktu biobójczego z danymi figującymi w pozwoleniu na obrót,
- stosowania produktów biobójczych w działalności zawodowej,
- prawidłowości oznakowania opakowania produktu biobójczego.

W 2022 r. w ramach nadzoru nad produktami biobójczymi przeprowadzono 2 kontrole. Stwierdzono nieprawidłowości u 1 udostępniającego będącego jednocześnie producentem produktów biobójczych. Stwierdzone uchybienia dotyczyły:

- wprowadzania do obrotu produktu „Pachnąca Moskitiera Olini” (15 ml) spełniającego definicję produktu biobójczego bez stosownego pozwolenia;
- reklamowania produktu biobójczego „Pachnąca Moskitiera Olini” (15 ml) bez wymaganego sformułowania;
- nie oznakowania produktu biobójczego w sposób zgodny z rozporządzeniem CLP.

W tym obszarze wydano 1 decyzję administracyjną dot.: wycofania z obrotu produktu biobójczego pn. „Pachnąca Moskitiera Olini” (15 ml), do czasu uzyskania stosownego pozwolenia na obrót produktem biobójczym; zakazania udostępniania na rynku produktu biobójczego pn. „Pachnąca Moskitiera Olini” (15 ml), do czasu uzyskania stosownego pozwolenia na obrót produktem biobójczym; usunięcia reklamy produktu biobójczego pn. „Pachnąca Moskitiera Olini” (15 ml) z portali internetowych, do czasu uzyskania stosownego pozwolenia na obrót produktem biobójczym; dokonania oznakowania produktu biobójczego w sposób zgodny z przepisami określonymi w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1272/2008 z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie klasyfikacji, oznakowania i pakowania substancji i mieszanin, zmieniające i uchylające dyrektywy 67/548/EWG i 1999/45/WE oraz zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1907/2006 (rozporządzenie CLP).

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Wałbrzychu w ramach sprawowanego nadzoru nad warunkami pracy szczególnie nacisk kładzie na występujące w środowisku pracy czynniki o działaniu rakotwórczym lub mutagennym. Ze względu na charakter skutków zdrowotnych temat ten jest realizowany w sposób ciągły. W 2022 r. przeprowadzono 4 kontrole w 4 zakładach pracy; kontrolą objęto 42 pracowników. Kontrole nie wykazały nieprawidłowości.

Oddział Higieny Pracy PSSE w Wałbrzychu od 01 stycznia 2022 r. realizuje zadania polegające na sprawowaniu nadzoru nad przestrzeganiem przepisów w zakresie produktów kosmetycznych. Nadzór ten sprawowany jest zgodnie z obowiązującymi aktami prawnymi tj.:

- ustawą z dnia 4 października 2018 r. o produktach kosmetycznych,
- rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) z dnia 30 listopada 2009 r. nr 1223/2009 dotyczącym produktów kosmetycznych.

W 2022 r. przeprowadzono ogółem 2 kontrole, które nie wykazały nieprawidłowości.

3. Ocena narażenia zawodowego

Oddział Higieny Pracy PSSE w Wałbrzychu kontrolował poziom narażenia na czynniki szkodliwe dla zdrowia w środowisku pracy, mogące powodować u pracowników następstwa zdrowotne w postaci chorób zawodowych. W 2022 r. **123 osoby** pracowały na stanowiskach pracy, na których stwierdzono przekroczenia najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych; w warunkach przekroczenia NDN hałasu pracowały – 123 osoby, powyżej NDS pyłu – 0, powyżej NDN drgań – 13 osób.

Rys. 2 Pracownicy zatrudnieni w przekroczeniach normatywów higienicznych – dot. powiatu wałbrzyskiego w 2022 r. Opracowanie własne.

Od wielu lat dominującym czynnikiem szkodliwym występującym w zakładach pracy funkcjonujących na terenie miasta Wałbrzych oraz powiatu wałbrzyskiego jest hałas. Ze względów technologicznych z reguły niemożliwe jest wyeliminowanie tego czynnika szkodliwego ze środowiska pracy. W związku z tym działania podejmowane przez Oddział Higieny Pracy obejmują przede wszystkim nadzór nad wypełnianiem przez pracodawców obowiązków wynikających z przepisów dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy przy pracach związanych z narażeniem na hałas. Wymagane jest m.in.: oznakowanie w zakładzie stref zagrożonych hałasem, zaopatrzenie pracowników w środki ochrony słuchu i egzekwowanie ich stosowania, sporządzenie i wprowadzenie w życie programu działań organizacyjno-technicznych zmierzającego do ograniczenia narażenia na hałas oraz informowanie pracowników o ryzyku zawodowym.

4. Choroby zawodowe

Następstwem pracy w warunkach szkodliwych dla zdrowia są choroby zawodowe. W 2022 r. postępowania administracyjne w sprawie chorób zawodowych prowadzone były na podstawie przepisów określonych w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 30 czerwca 2009 r.

w sprawie chorób zawodowych (Dz. U. z 2022 r., poz. 1836) oraz rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 1 sierpnia 2002 r. w sprawie dokumentowania chorób zawodowych i skutków tych chorób (Dz. U. z 2013 r., poz. 1379 ze zm.).

W 2022 r. dokonano **99 zgłoszeń podejrzeń** chorób zawodowych, natomiast stwierdzono łącznie **33 chorób zawodowych** w tym 7 dot. powiatu wałbrzyskiego.

Wydano łącznie 46 decyzji w tym 10 dot. powiatu wałbrzyskiego, a mianowicie:

- 7 decyzji o stwierdzeniu choroby zawodowej,
- 2 decyzje o braku podstaw do stwierdzenia choroby zawodowej w tym: pylica płuc- pylica górników kopalń węgla (zgłoszenie dokonane na wniosek strony) oraz choroby zakaźne lub pasożytnicze albo ich następstwa-borelioza (zgłoszenie dokonane na podstawie wniosku strony);
- 1 decyzja umarzającą w części postępowanie w stosunku do jednego z zakładów, ze względu na błędne wskazanie nazwy pracodawcy w zgłoszeniu podejrzenia choroby zawodowej.

W strukturze zachorowalności na choroby zawodowe w 2022 r. na terenie powiatu wałbrzyskiego stwierdzano następujące choroby zawodowe:

- 3 decyzje dotyczące chorób zakaźnych lub pasożytniczych albo ich następstw związane z narażeniem na czynniki biologiczne (prątek gruźlicy- kontakt z wirusem Mycobacterium tuberculosis oraz koronawirus zespołu ostrej niewydolności oddechowej 2 – wirus SARS-CoV-2) z czego 2 w zakresie choroby COVID-19 oraz 1 w zakresie gruźlicy (3 na podstawie zgłoszenia dokonanego przez DWOMP we Wrocławiu),
- 4 decyzje dotyczące pylic płuc z czego: 2 decyzje stwierdzające pylicę krzemową, 1 stwierdzająca pylicę górników kopalń węgla oraz 1 stwierdzająca pylicę azbestową (4 zgłoszenia na podstawie zgłoszenia dokonanego przez DWOMP Oddział w Wałbrzychu).

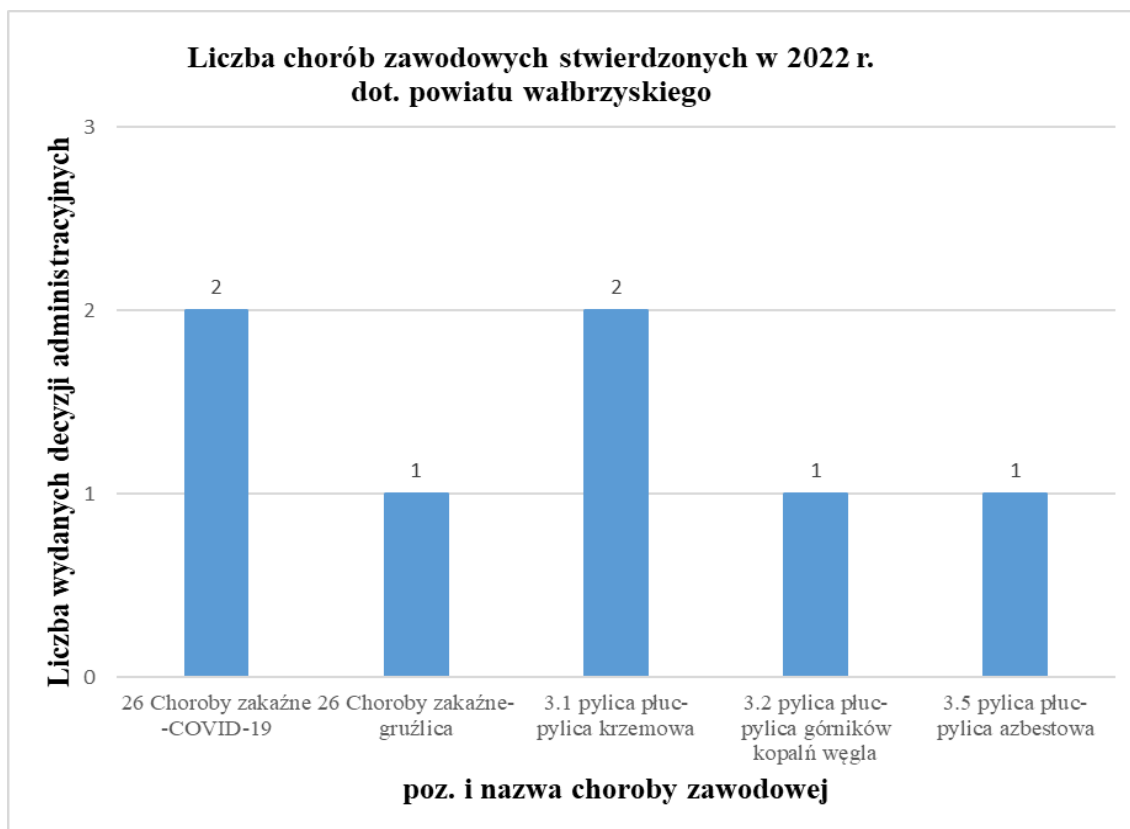
Pomimo, iż dominującym czynnikiem szkodliwym występującym w zakładach pracy na terenie powiatu wałbrzyskiego jest hałas, w 2022 r. nie stwierdzono chorób związanych z ubytkiem słuchu w związku z tym narażeniem.

Wśród stwierdzeń chorób zawodowych na terenie powiatu wałbrzyskiego, dominują pylice płuc (najwięcej było rozpoznawalnych pylic krzemowych) oraz choroby zakaźne lub pasożytnicze albo ich następstwa- COVID-19, natomiast wśród zgłoszeń przeważały pylice płuc, a mianowicie pylice azbestowe, pylice górników kopalń węgla oraz pylice krzemowe.

Podobnie jak w latach ubiegłych znaczący udział w stwierdzanych chorobach zawodowych mają pylice płuc. Warto nadmienić, iż w związku z pojawieniem się czynnika biologicznego gr 3- koronawirus zespół ostrej niewydolności oddechowej 2 - wirus SARS-CoV-2, stwierdzano również chorobę zakaźną - COVID-19.

Wystąpienie choroby pylicy płuc oraz chorób nowotworowych związane jest z długim okresem odpowiednio progresywnego rozwoju choroby w przypadku pylicy płuc oraz długiemu okresowi latencji w przypadku chorób nowotworowych.

Znaczącym jest fakt, że byli górnicy wałbrzyskich kopalń węgla korzystają z możliwości badań lekarskich w trybie art. 229 § 5 Kodeksu pracy tj. na swój wniosek poddają się badaniom lekarskim po ustaniu zatrudnienia w warunkach narażenia na działanie pyłów zwłókniających, które to badania zapewnia następca prawny zlikwidowanych kopalń.

Rys. 3 Choroby zawodowe stwierdzone w 2022 r. – dot. powiatu wałbrzyskiego. Opracowanie własne.

W związku z odnotowanym na terenie Polski pierwszym przypadkiem zakażenia koronawirusa SARS-CoV-2, datowanym na dzień 04.03.2020 r., Rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu epidemii (Dz. U. 2020 poz. 491 z późn. zm.), od dnia 20.03.2020 r. do 15.05.2022 r. został wprowadzony na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stan epidemii.

W związku z pojawieniem się ww. czynnika biologicznego w środowisku pracy i ujęciu go w grupie 3 pn. koronawirus zespołu ostrej niewydolności oddechowej 2 – wirus SARS-CoV-2, do Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Wałbrzychu w 2022 r. wpłynęło 7 zgłoszeń w zakresie „chorób zakaźnych lub pasożytniczych albo ich następstw – COVID-19”, w tym 1 zgłoszenie dotyczyło powiatu wałbrzyskiego.

Warto nadmienić, iż z początkiem roku odnotowano w Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Wałbrzychu wzrost zgłoszeń podejrzenia chorób zawodowych: pylicy płuc - pylicy azbestowej tj. 39 zgłoszeń, w tym 5 zgłoszeń dotyczyło powiatu wałbrzyskiego.

5. Środki zastępcze

Zgodnie z art. 4 ust. 1 pkt 9a ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. z 2021 r. poz. 195 z późn. zm.) do zakresu działania Państwowej Inspekcji Sanitarnej w dziedzinie bieżącego nadzoru sanitarnego należy kontrola przestrzegania przepisów dotyczących zakazu wytwarzania i wprowadzania do obrotu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych w rozumieniu ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii.

W 2022 r. na terenie powiatu wałbrzyskiego nie ujawniono przypadków wprowadzania do obrotu środków zastępczych i nowych substancji psychoaktywnych. Tym samym w rzeczonym zakresie nie wydano również decyzji administracyjnych.

Zgodnie z art. 30a ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2020 r. poz. 2050 z późn. zm.) podmioty wykonujące działalność leczniczą oraz podmioty przeprowadzające badanie pośmiertne są obowiązane zgłosić państwowemu powiatowemu inspektorowi sanitarnemu właściwemu ze względu na siedzibę tego podmiotu wystąpienie zatrucia środkiem zastępczym lub nową substancją psychoaktywną albo podejrzenie wystąpienia takiego zatrucia albo zgonu, którego przyczyną mogło być albo było zatrucie środkiem zastępczym lub nową substancją psychoaktywną. Placówki medyczne kierują zgłoszenia zatruc/podejrzeń zatruc bezpośrednio do PPIS w Wałbrzychu, który następnie przekazuje raporty do Dolnośląskiego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego we Wrocławiu oraz Głównego Inspektora Sanitarnego. W 2022 r. Oddział Higieny Pracy nie odnotował na terenie miasta Wałbrzych oraz powiatu wałbrzyskiego przypadków zatruc dopalaczami.

6. Promocja zdrowia

Działalność Oddziału Higieny Pracy PSSE w Wałbrzychu ukierunkowana jest m.in. na poprawę warunków higieny pracy w zakładach pracy znajdujących się na terenie miasta Wałbrzycha oraz powiatu wałbrzyskiego, a więc poprawę warunków sprzyjających zdrowiu. Przeprowadzane kontrole koncentrują się przede wszystkim na głównych zagrożeniach dla zdrowia pracowników, mając za cel szeroko pojętą profilaktykę chorób zawodowych i innych chorób związanych z warunkami pracy. Celem działań podejmowanych przez pracowników Oddziału Higieny Pracy jest także promowanie zachowań prozdrowotnych.

W trakcie przeprowadzanych kontroli pracownicy Oddziału Higieny Pracy zwracali uwagę na przestrzeganie zakazu palenia tytoniu zgodnie z ustawą o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych z dnia 09 listopada 1995 r. (Dz.U. z 2021 r. poz. 276 z późn. zm.). Informacje na temat palenia tytoniu były ujmowane w protokołach kontroli – dane przekazywano do Działu Higieny Pracy WSSE we Wrocławiu. Dodatkowo w trakcie czynności kontrolnych informowano pracodawców i w miarę możliwości pracowników o szkodliwości palenia tytoniu.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Wałbrzychu w związku z obowiązującym na terenie Rzeczypospolitej Polskiej stanem epidemii (do dnia 15 maja 2022 r.), podczas przeprowadzania czynności kontrolnych informował przedsiębiorców o konieczności podejmowania działań higienicznych zapobiegających szerzeniu się zakażeń SARS-CoV-2 w miejscu pracy.

Ponadto w ramach działań oświatowych realizowanych przez Państwową Inspekcję Sanitarną udzielano pracodawcom porad i informacji m.in. w zakresie: przeprowadzania badań i pomiarów czynników szkodliwych występujących w środowisku pracy, prowadzenia rejestru czynników szkodliwych dla zdrowia występujących na stanowisku pracy, dokumentacji oceny ryzyka zawodowego, kart charakterystyk stosowanych substancji i mieszanin chemicznych niebezpiecznych, oznakowania substancji i mieszanin chemicznych niebezpiecznych.

7. COVID-19

W okresie od dnia 20 marca 2020 r. do 15 maja 2022 r. na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej obowiązywał ogłoszony przez Ministra Zdrowia stan epidemii – *por.: rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej stanu epidemii (Dz. U. z 2020 r. poz. 491 z późn. zm.)*, natomiast od dnia 16 maja 2022 r. na terenie Rzeczypospolitej Polskiej obowiązuje stan zagrożenia epidemicznego – *por.: rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 25 marca 2022 r. w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu zagrożenia epidemicznego (Dz.U. z 2022 r. poz. 679 z późn. zm.)*.

W trakcie obowiązywania stanu epidemii, Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Wałbrzychu wprowadził ograniczenia w wykonywaniu zadań przez pracowników organu polegające na wykonywaniu wyłącznie zadań niezbędnych do zapewnienia pomocy obywatelom. Oddział Higieny Pracy PSSE w Wałbrzychu w okresie od początku epidemii prowadził kilkaset spraw związanych z COVID-19, które w większości zakończyły się wydaniem decyzji administracyjnych. Sprawy prowadzone w 2022 r. obejmowały m.in.:

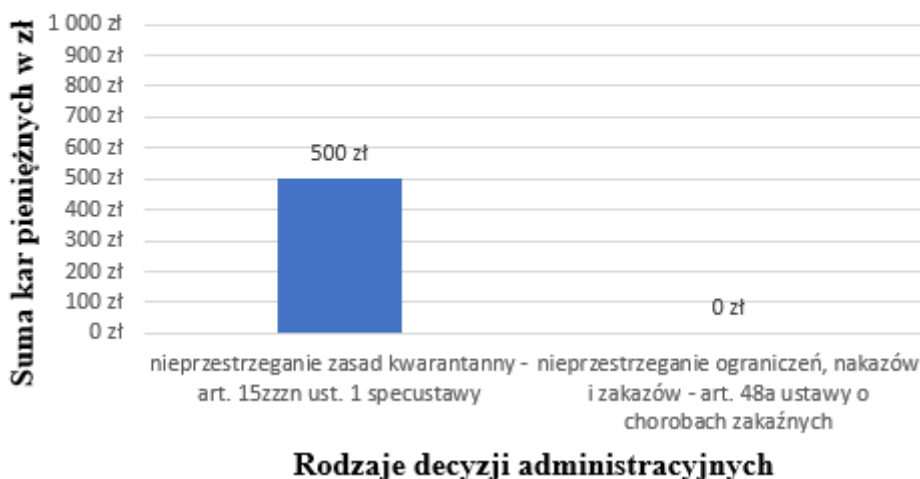
- prowadzenie postępowań administracyjnych dot. wymierzenia administracyjnej kary pieniężnej za nieprzestrzeganie zasad kwarantanny (art. 15zzzn ust. 1 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych) – *zob. rys. 4 i 5*
- prowadzenie postępowań administracyjnych dot. wymierzenia administracyjnej kary pieniężnej za nieprzestrzeganie innych nakazów i zakazów związanych ze stanem epidemii oraz stanem zagrożenia epidemicznego (na podstawie ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi) – *zob. rys. 4 i 5*
- przeprowadzanie kontroli w zakresie sprawdzenia stosowania ograniczeń, nakazów i zakazów wprowadzonych w związku z wystąpieniem stanu epidemii, określonych w rozporządzeniu Rady Ministrów wydanym na podstawie art. 46a i art. 46b pkt 1-6 i 8-13 ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz. U. z 2021 r. poz. 2069 z późn. zm.), w tym oznakowania produktów do dezynfekcji;
- udzielanie odpowiedzi na wnioski i zapytania kierowane do PPIS w związku z nałożonymi na strony obowiązkami poddania się kwarantannie oraz izolacji domowej;
- obsługę systemu teleinformatycznego EWP;
- obsługa Systemu Ewidencji Państwowej Inspekcji Sanitarnej (SEPIS);
- przekazywanie raportów dot. administracyjnych kar pieniężnych do WSSE oraz KMP w Wałbrzychu (do końca marca 2022 r.),
- przekazywanie tygodniowych raportów dotyczących kontroli galerii handlowych, stoków, i innych obiektów (do końca marca 2022 r.),
- prowadzenie baz danych dot. administracyjnych kar pieniężnych;
- przekazywanie informacji dot. zmian prawnych związanych z stanem epidemii;
- rozpatrywanie wniosków w rozumieniu art. 241 kpa składanych w stosunku do osób fizycznych oraz przedsiębiorców niestosujących się do obowiązujących nakazów, zakazów oraz ograniczeń wprowadzonych w związku z ogłoszonym stanem epidemii;
- przeprowadzanie dochodzeń epidemiologicznych z osobami zakażonymi,
- przekazywanie informacji na żądanie Prokuratora w Wałbrzychu dot. postępowań administracyjnych w sprawie nałożonych kar pieniężnych oraz danych statystycznych dotyczących dziennej liczby zachorowań na COVID-19.

**Decyzje administracyjne w sprawach dot. nieprzestrzegania ograniczeń,
nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii
w 2022 r. Powiat Wałbrzyski**

Rys. 4 Decyzje administracje oraz postanowienia w sprawach dot. nieprzestrzegania ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii w Powiecie Wałbrzyskim w 2022 r. Opracowanie własne.

**Suma nałożonych administracyjnych kar pieniężnych
w sprawach dot. nieprzestrzegania ograniczeń, nakazów
i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii
w 2022 r. Powiat Wałbrzyski**

Rys. 5 Suma nałożonych administracyjnych kar pieniężnych w sprawach dot. nieprzestrzegania ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii w Powiecie Wałbrzyskim w 2022 r. Opracowanie własne.

V. Placówki nauczania i wychowania

Informacja o stanie sanitarnym placówek nauczania i wychowania z terenu powiatu wałbrzyskiego za 2022 r.

W 2022 r. na terenie powiatu wałbrzyskiego znajdowało się 49 stałych placówek nauczania i wychowania, 12 turnusów wypoczynku zimowego oraz 42 letniego.

Skontrolowano 46 stałych placówek nauczania i wychowania, 2 turnusy wypoczynku zimowego oraz 21 letniego.

Zakres kontroli obejmował przede wszystkim ocenę stanu sanitarnego placówek, w tym m.in. stan techniczny, funkcjonalność, wyposażenie, mikroklimat, warunki do utrzymania higieny osobistej, przestrzeganie zakazu palenia tytoniu oraz czystość i porządek. Stan sanitarny większości obiektów nie budził zastrzeżeń - nie stwierdzono zaniedbań czystości i porządku, nie wszczęto także postępowania administracyjnego w sprawie usunięcia uchybień higieniczno-sanitarnych. We wszystkich obiektach przestrzegane były przepisy ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych.

Stan sanitarny poszczególnych rodzajów placówek nauczania i wychowania oraz form wypoczynku przedstawiał się następująco:

Żłobki – w ewidencji znajdowało się 5 placówek (4 żłobki i klub dziecięcy)- skontrolowano 5. W 2022 r. wydano 1 decyzję o spełnieniu wymagań sanitarno-lokalowych w pomieszczeniach, w których ma być prowadzony Żłobek Miejski Nr 1 w Boguszowie-Gorcach dla zwiększonej liczby dzieci i 1 decyzję o pobraniu opłaty.

Stan sanitarny większości placówek był dobry. W Klubie Dziecięcym "Akademia Misiowa" w Mieroszowie brak osłon przed nadmiernym nasłonecznieniem na lufcikach okien- wydano zalecenie obligujące do ich uzupełnienia.

W Żłobku "Mikołajek" w Strudze zlokalizowanym w budynku, w którym funkcjonuje także przedszkole nadal brak podłączenia do kanalizacji.

Przedszkola – w ewidencji znajdowało się 9 przedszkoli - skontrolowano 9, przeprowadzono 38 kontroli. Stan sanitarny nie budził zastrzeżeń.

W jednej placówce zrealizowano zalecenia wydane w poprzednim roku, usunięto z placu zabaw urządzenia nieposiadające certyfikatów, zapewniono równą, utwardzoną nawierzchnię oraz wyrównano schody prowadzące do placu zabaw.

W Niepublicznym Przedszkolu "Struga" w Strudze zlokalizowanym w 1 budynku ze żłobkiem nadal brak podłączenia do kanalizacji (jw.).

W roku sprawozdawczym wzrosła liczba przeprowadzonych **badń dostosowania stanowisk pracy dzieci do ich warunków antropometrycznych**. W 2022 r. oceniono stanowiska 306 przedszkolaków w 7 przedszkolach (dla porównania w 2021 r. oceniono 159 stanowisk).

Szkoły (podstawowe, ponadpodstawowe, zespoły szkół) – w ewidencji znajdowało się 15 placówek, skontrolowano 15. W 2022 r. zakończyły funkcjonowanie 2 niepubliczne szkoły specjalne przysanatoryjne w Szczawnie-Zdroju (Szkoła Podstawowa i LO). Stan higieny nie budził zastrzeżeń, nie stosowano karania mandatowego, nie wydano decyzji nakazujących usunięcie nieprawidłowości. Wydano 1 decyzję przedłużającą termin wykonania obowiązku dotyczącego doprowadzenia do właściwego stanu sanitarnego ścian w sali gimnastycznej w Zespole Szkół w Szczawnie-Zdroju. Na wniosek Gminnego Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Czarnym Borze wydano opinię w sprawie spełnienia wymagań w pomieszczeniach, w których mają odbywać się zajęcia dla oddziałów 0, za którą pobrano opłatę.

Brak podłączenia do sieci kanalizacyjnej stwierdzono w Publicznej Szkole Podstawowej w Kowalowej oraz w szkole filialnej Gminnego Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Czarnym Borze. Wszystkie placówki posiadały podłączenie do wodociągu.

Niezachowane standardy dostępności do urządzeń sanitarnych stwierdzono w Miejskiej Szkole Podstawowej w Szczawnie-Zdroju, w której w latach ubiegłych zwiększono liczbę urządzeń sanitarnych, (mimo to nadal jest niewystarczająca). Obecnie trwa budowa nowego obiektu- planowanie oddanie do użytku- czerwiec 2023 r. Niezachowane standardy w tym zakresie stwierdzono także w Zespole Szkół w Szczawnie- Zdroju. Placówki te zlokalizowane są w starych budynkach, nie były rozbudowywane i przebudowywane. Podczas kontroli obiektów zwracano uwagę na to czy w trakcie przerw nie ma utrudnionego dostępu do urządzeń sanitarnych. Przyjmuje się, że co najmniej jedna umywalka powinna przypadać na 20 osób, co najmniej jedna miska ustępowa i jeden pisuar na 30 chłopców oraz jedna miska ustępowa na 20 dziewcząt. Zalecano dyrektorom monitorowanie dostępności do umywalk i toalet oraz podejmowanie odpowiednich działań zmierzających do zwiększenia liczby przyborów sanitarnych lub w miarę możliwości ograniczenia liczby przyjmowanych uczniów.

Oceniono również **zapewnienie warunków do utrzymania higieny osobistej** i stwierdzono, że w sanitariatach był dostęp do bieżącej ciepłej wody, mydła i środków dezynfekcyjnych w dozownikach, ręczników jednorazowych, papieru toaletowego przy/lub w kabinach WC, a także zapewniony był właściwy stan techniczny oraz sanitarno-higieniczny.

W 2022 r. podczas kontroli stwierdzono, że:

- zwiększyła się liczba szkół posiadająca pomiary natężenia oświetlenia sztucznego,
- naukę na dwie zmiany prowadziła Szkoła Podstawowa Nr 3 w Głuszycy,
- w 2 szkołach wszyscy uczniowie mieli indywidualne miejsca na pozostawianie podręczników. W większości placówek zapewniono dla kl. 1- 3 indywidualne miejsca do pozostawiania części podręczników i przyborów szkolnych, natomiast dla klas starszych miejsca zbiorowe. Dyrektorzy zgłaszali, że uczniowie klas starszych ze względu na specyfikę nauki sporadycznie korzystali z możliwości pozostawiania podręczników.

W Publicznej Szkole Podstawowej w Kowalowej oceniono obciążenie uczniów ciężarem plecaków szkolnych. Zważono 69 tornistrów, ciężar tornistrów przekraczał 15 % masy ciała u 2 uczniów z 2 oddziałów.

Placówki posiadały **gabinet profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej** oraz opiekę medyczną sprawowaną przez pielęgniarkę. W trakcie kontroli oceniono gabinety profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej- nie stwierdzono nieprawidłowości. Zapewniono w nich punkt poboru ciepłej i zimnej wody, podłogi wykonane z materiałów umożliwiających dezynfekcję, a także środki myjąco dezynfekujące. Poprawiła się dostępność do usług stomatologicznych na terenie powiatu wałbrzyskiego. Dyrektorzy części szkół z powiatu informowali o trudnościach ze znalezieniem chętnych stomatologów. Zazwyczaj poza miastem usługi stomatologiczne świadczone były w dentobusach. Odnotowano kilka zgłoszeń telefonicznych nt. występowania pedikulozy- głównie w szkołach podstawowych (liczba zgłoszeń wzrosła w stosunku do lat ubiegłych). Dzwoniący byli informowani o aktualnym stanie prawnym, podawano wskazania profilaktyczne przy zwalczaniu wszawicy oraz możliwości działania w środowisku nauczania, do którego uczęszcza dziecko m.in. omówienie problemu z wychowawcami i dyrektorami placówek. Po takich sygnałach przeprowadzono rozmowy telefoniczne z dyrektorami tych placówek nt. stanu prawnego i konieczności podejmowania działań w celu zrealizowania przepisów rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach, sugerując różnorodne rozwiązania (w zależności od danej sytuacji). Działania w zakresie profilaktyki wszawicy były podejmowane przez pracowników sekcji zajmujących się promocją zdrowia. W miesiącu sierpniu wysłane były materiały oświatowe nt. pedikulozy do wszystkich placówek oświatowych.

Brak infrastruktury do prowadzenia zajęć WF stwierdzono w Publicznej Szkole Podstawowej w Mioszowie. Lekcje WF odbywały się z wykorzystaniem infrastruktury sportowej zlokalizowanej poza obiektem szkoły.

W Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Sokołowsku poprawiły się warunki do prowadzenia zajęć WF, wybudowano boisko i plac zabaw. Nowe boisko powstało także przy 4 Placówkach Opiekuńczo-Wychowawczych „Catharina” w Nowym Siodle, podczas kontroli placówek wydano zalecenie pokontrolne obligujące do zabezpieczenia ogrodzeniem skarpy bezpośrednio przylegającej do ww. obiektu sportowego.

W 11 szkołach prowadzono **dożywianie uczniów w formie ciepłych posiłków**. Około 7 % uczniów szkół, dla których Powiat Wałbrzyski jest organem prowadzącym korzystało z obiadów (w tym ok. 49% dofinansowywanych). W 7 placówkach posiłki były dowożone, przygotowywane poza szkołą. W obiektach realizowano „Program dla szkół”, którego celem było udostępnianie dzieciom owoców, warzyw, mleka i produktów mlecznych.

W 2022 r. oceniono **dostosowanie mebli edukacyjnych do warunków antropometrycznych dzieci i młodzieży** w 7 placówkach (6 szkołach podstawowych, 1 zespole szkół). Oceną objęto 284 uczniów, 227 szkół podstawowych i 57 zespołów szkół. Zdecydowana większość korzystała z mebli dostosowanych do ergonomii. W Publicznej Szkole Podstawowej w Starych Bogaczowicach w trakcie kontroli stwierdzono w części sal nieprawidłowe zestawienie mebli- dyrektor wyjaśniał, że uchybienia wystąpiły w związku z uroczystościami szkolnymi, w trakcie

których przenoszono sprzęt meblowy do innych pomieszczeń. Wydano zalecenie pokontrolne obligujące do ponownego prawidłowego zestawienia. Podczas kontroli prowadzony był wielokrotnie instruktaż w zakresie umeblowania sal zajęć (z uwzględnieniem certyfikacji oraz zasad ergonomii). Oceniono również posiadanie certyfikatów na sprzęt meblowy zakupiony po 1997 r., (nadal w części placówek brakuje stosownych certyfikatów). W 13 placówkach przeanalizowano **rozkład zajęć lekcyjnych** 117 oddziałów. Ponadto przeanalizowano 7 rozkładów lekcji w szkołach funkcjonujących przy Młodzieżowym Ośrodku Socjoterapii w Walimiu oraz Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym w Nowym Siodle. Nie stwierdzono planów lekcji niespełniających wymagań określonych w przepisach prawa. Oceniano także czy długość przerw międzylekcyjnych była uzgadniana z Radą Rodziców i Samorządem Uczniowskim. We wszystkich placówkach spełniono ten wymóg. W części szkół brak możliwości spędzania przerw na świeżym powietrzu, dyrektorzy tłumaczyli to najczęściej względami bezpieczeństwa. W części placówek możliwość spędzania przerw na świeżym powietrzu uzależniona była od warunków pogodowych.

Substancje chemiczne/mieszaniny do celów dydaktycznych wykorzystywane były w 5 skontrolowanych placówkach. Ponadto w trakcie kontroli sanitarnych stwierdzono, że część placówek, tj: szkoły podstawowe z Mioszowa, Walimia, Głuszycy Nr 2 i Nr 3 oraz zespół szkolno-przedszkolny z Jedliny-Zdroju posiada nieużywane odczynniki chemiczne do celów dydaktycznych. Szkoły, które nie stosują odczynników posiadały ich aktualne spisy oraz karty charakterystyki. Przeteterminowane substancje i mieszaniny nie były używane, przechowywanie było zgodne z wymaganiami.

Placówki z pobytem całodobowym – w ewidencji znajdowało się 9 placówek, tj. 7 placówek opiekuńczo-wychowawczych, młodzieżowy ośrodek socjoterapii, specjalny ośrodek szkolno-wychowawczy. Skontrolowano 9 placówek. Nadal w Domu Dziecka „Nad Potokiem” w Lubominie brak podłączenia do kanalizacji - wykorzystywane jest szambo. W wyniku przeprowadzonych kontroli wydano zalecenia w 4 Placówkach Opiekuńczo-Wychowawczych „Catharina” zlokalizowanych w jednym obiekcie, korzystających ze wspólnego terenu dotyczyły:

- wymiany silikonów przy brodzikach miejscowo z ciemnymi przebarwieniami,
- zabezpieczenia ogrodzeniem skarpy bezpośrednio przylegającej do nowo wybudowanego boiska,
- osuszenia sufitu i doprowadzenia do właściwego stanu technicznego po zalaniu w holu,
- zapewnienia gładkich, zmywalnych powierzchni na stołach w podkuchenkach.

Placówki z pobytem dziennym – w ewidencji znajdowało się 11 placówek (9 świetlic, 1 centrum kultury, 1 poradnia psychologiczno-pedagogiczna). W 2022 r. objęto nadzorem 2 nowe świetlice, zlikwidowano/zawieszono działalność 3. Obiekty w których zawieszono działalność zostały przekształcone w tymczasowe miejsca pobytu uchodźców z Ukrainy. Skontrolowano 8 placówek, nie stwierdzono nieprawidłowości. Nadal w Świetlicy Wiejskiej w Sierpnicy brak

podłączenia do kanalizacji i sieci wodociągowej. Placówka korzysta ze studni obsługiwanej przez WPWiK oraz przydomowej oczyszczalni ścieków.

Wypoczynek dzieci i młodzieży – w elektronicznej bazie wypoczynku zgłoszonych było 12 turnusów wypoczynku zimowego i 42 letniego. Skontrolowano 23 turnusy (2 podczas ferii zimowych i 21 w trakcie wakacji). Stan sanitarny nie budził większych zastrzeżeń. Nie stwierdzono zaniedbań czystości i porządku. Podczas kontroli:

- prowadzono poradnictwo dotyczące zasad bezpiecznego wypoczynku,
- drobne usterki były usuwane w trakcie kontroli,
- dzieci i młodzież korzystająca z form wyjazdowych objęta była całodziennym wyżywieniem, natomiast półkolonie zapewniające opiekę przez część doby organizowały dla swoich uczestników dożywianie.

VI. Zakłady produkcji żywności, żywienia i obrotu środkami spożywczymi oraz wytwórnie materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością

W 2022 r. na terenie powiatu wałbrzyskiego skontrolowano 252 zakłady żywnościowo - żywieniowe spośród 1760 ujętych w rejestrze zakładów.

W wyniku oceny stanu sanitarnego zakładu, przeprowadzonego na podstawie arkusza oceny stanu sanitarnego zakładu – z 120 zakładów 11 oceniono jako niezgodne z wymaganiami sanitarnymi.

W wyniku podjętych działań wydano 56 decyzji opłatowych oraz 20 decyzji nakazujących poprawę stanu sanitarno-higienicznego. Nałożono 26 mandatów na łączną kwotę 7300,00 złotych. Ogółem pobrano do badania laboratoryjnego 16 próbek żywności, które nie były dyskwalifikowane.

Prowadzono działania związane z powiadomieniami alarmowymi w systemie RASSF (Rapid Alert System for Food and Feed) Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznych Produktach Żywnościowych i Środkach Żywienia Zwierząt - zharmonizowanego z systemem działającym w UE (w kraju siecią powiadamiania kieruje Główny Inspektor Sanitarny).

Przeprowadzono kontrole sanitarne - sprawdzano wycofanie z obrotu wymienionych w powiadomieniach alarmowych produktów spożywczych, materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością, które mogą stwarzać zagrożenie dla zdrowia lub życia konsumentów.

W wyniku przeprowadzonych urzędowych kontroli żywności w niżej wymienionych grupach zakładów stwierdzano najczęściej występujące nieprawidłowości sanitarne:

Obiekty obrotu żywnością:

Sklepy spożywcze

- pojemnik na odpady przepełniony, utrzymany brudno, z otwartą pokrywą, wokół pojemnika ustawione worki z odpadami, przy pojemnikach stwierdzono żerowanie owadów latających,
- w odpadach komunalnych stwierdzono odpady kat. III- wędliny, mięso,
- stwierdzono w zamrażarce na zapleczu w stanie zamrożonym mięso w ilości ok. 100 kg,
- stwierdzono wyroby wędliniarskie o zmienionych cechach organoleptycznych i po upływie terminu przydatności do spożycia/ daty minimalnej trwałości,
- pieczywo wprowadzane do obrotu luzem w systemie samoobsługowym niezabezpieczone przed czynnikami zewnętrznymi,
- nie znakuje się datą otwarcia wyrobów pakowanych vacuum sprzedawanych po otwarciu opakowań luzem na wagę, na których producent określił termin przydatności do spożycia po otwarciu np.: „po otwarciu spożyć w przeciągu 48h”,
- posadzki utrzymane brudno,
- środki spożywcze w sali sprzedaży przechowywane częściowo na posadce- warzywa, napoje,
- nie przestrzega się instrukcji GHP w zakresie usuwania odpadów, mycia i dezynfekcji oraz wycofywania wyrobów niezgodnych,
- nie podejmuje się działań korygujących przy stwierdzonych niezgodnościach,
- środki spożywcze po upływie terminu przydatności do spożycia/ daty minimalnej trwałości,
- brak procedur i instrukcji dokumentacji GMP/GHP oraz systemu HACCP,
- brak szkoleń personelu z elementarnych zasad GHP/GMP oraz system HACCP,
- zacieki na suficie z wykwitami pleśni i ubytkami malatury w sali sprzedaży nad wyrobami zbożowo mącznymi oraz w magazynie nad stanowiskiem odpieku pieczywa,
- posadzki w całym zakładzie utrzymane brudno,
- kratki wentylacyjne w WC zanieczyszczone,
- zlewy i umywalki w zakładzie utrzymane brudno,
- uszczelki w urządzeniach chłodniczych z resztkami żywności, brudne,
- szafy chłodniczej na stoisku mięsnym sprzedaży tradycyjnej utrzymane brudno,
- urządzenie chłodnicze z kiszonkami utrzymane brudno, z resztkami żywności,
- kosze i wózki dla kupujących brudne,
- na magazynie towar przechowywane z niezachowaniem zasad segregacji asortymentowej,
- przyprawione kurczaki przechowywane na posadce w niezabezpieczonych skrzynkach transportowych.

Zakłady żywienia zbiorowego otwarte

- w bufecie na wózku kelnerskim z wyrobami gotowymi stwierdzono przechowywanie jaj konsumpcyjnych w wytłaczankach,
- nie przestrzega się instrukcji przyjęcia towaru zgodnie, z którą towar „winien być niezwłocznie umieszczony w magazynie”, ponadto nie przestrzega się zasad segregacji asortymentowej cytowanej instrukcji zgodnie z programem zaopatrzenia
- obuwanie personelu przechowuje się w przedsionku kuchennym,
- sufit w toalecie personelu z ubytkami i wyciekami wody- awaria instalacji wodno-kanalizacyjnej,
- regał w zmywalni naczyń stołowych o nasiąkliwej powierzchni,

- brak klamki w drzwiach pomieszczenia zmywalni naczyń stołowych,
- regał do przechowywania garnków o nasiąkłej, zniszczonej powierzchni,
- drobny sprzęt produkcyjny drewniany w złym stanie technicznym, z ubytkami,
- deski do krojenia, patelnie, kłoc do dzielenia mięsa, w złym stanie technicznym, z ubytkami,
- brak warunków mycia rąk personelu produkcyjnego w kuchni- awaria umywalki- brak bieżącej ciepłej i zimnej wody,
- kratki kanalizacyjne w zmywalni naczyń stołowych i w pomieszczeniu kuchni głównej niedrożne, z resztkami żywności,
- śmietniki w zakładzie przepełnione, nie przestrzega się instrukcji gospodarowania odpadami, która stanowi, że „pojemniki na odpady winne być opróżniane na bieżąco przy maksymalnie 2/3 objętości”,
- posadzki w całym zakładzie utrzymane brudno,
- blaty robocze, kuchenka mikrofalowa, kuchenka gazowa, szafki wewnątrz i zewnątrz, sprzęt produkcyjny i pomocniczy, maszyna do sałatek, garnki, regały i półki, zlewozmywaki, szafki i urządzenia chłodnicze z zewnątrz i wewnątrz utrzymane brudno,
- zakurzona moskitiera w oknie nad blatem produkcyjnym,
- pojemniki na przyprawę brudne,
- bufet utrzymany brudno,- bębny i urządzenia chłodnicze z resztkami żywności, kasa fiskalna, terminale płatnicze brudne, tłuste,
- opakowania jednorazowe i naczynia stołowe niezabezpieczone przed czynnikami zewnętrznymi,
- naczynia stołowe zakurzone, niedomyte,
- sprzęt porządkowy zniszczony, utrzymany brudno, przechowywany w toalecie,
- wyroby gotowe i półprodukty niezabezpieczone przed czynnikami zewnętrznymi, nieopisane datą produkcji i nazwą celem identyfikacji, nie wyznaczono okresu ich przechowywania od daty produkcji,
- przyprawy przechowywane w otwartych pojemnikach- niezabezpieczone, bez etykiet- brak możliwości ustalenia ich daty minimalnej trwałości,
- brak procedury identyfikacji towaru po rozpakowaniu z opakowań zbiorczych,
- pracownicy pracują w nieodpowiedniej odzieży- nie zakrywającej odzieży wierzchniej, w biżuterii, bez czepków lub upiętych włosów,
- brak szkoleń personelu z elementarnych zasad GHP/GMP oraz systemu HACCP,
- brak aktualnego wyniku badania wyrobu gotowego produkowanego w zakładzie nietrwałego mikrobiologicznie w instrukcji GHP wyznaczono częstotliwość badania 1 raz na 4 lata- ostatni wynik z 2017 r.,
- nie przestrzega się procedur i instrukcji GMP/GHP w zakresie m.in. mycia i dezynfekcji, higieny personelu, szkoleń wewnętrznych, gospodarki odpadami, instrukcji przyjęcia towaru i magazynowania,
- nie monitoruje się kontrolnych punktów kontroli- brak zapisów kartach kontroli, nie draża się działań korygujących,
- winda do transportu żywności z ubytkami, bez tylnej ściany od strony szybu,
- nie realizuje się procedury badania wyrobu gotowego

Zakłady żywienia zbiorowego typu zamkniętego

Stwierdzono nieprawidłowości w zakresie planowania posiłków:

- mało zróżnicowane dodatki warzywne do śniadań i kolacji,
- nie podaje się sposobu zabielenia zup,

- nie uwzględnia się potraw z udziałem roślin strączkowych,
- zbyt długa przerwa nocna- powyżej 14 godzin,
- stosuje się produkty wysokotłuszczowe i wysokoprzetworzone,
- nie podaje się informacji dotyczącej rodzaju mięsa użytego do produkcji posiłku obiadowego oraz techniki sporządzenia,
- niski udział owoców i warzyw w analizowanym jadłospisie dekadowym,
- nie podaje się każdego dnia co najmniej dwóch porcji mleka lub przetworów mlecznych,
- w analizowanym jadłospisie nie podaje się gramatury potraw wchodzących w skład posiłków,
- nie podaje się pieczywa wieloziarnistego,
- tylko w jednym tygodniu podano porcję ryby,
- brak informacji dotyczących wszelkich substancji lub produktów powodujących alergię lub reakcje nietolerancji użytych przy wytworzeniu lub przygotowywaniu żywności i nadal obecnych w produkcie gotowym.

VII. Podmioty lecznicze i sytuacja epidemiologiczna

Informacja o stanie sanitarnym placówek działalności leczniczej

Oddział Epidemiologii prowadzi działalność w zakresie:

- zapobiegania i zwalczania chorób zakaźnych,
- rejestracji zgłoszeń chorób zakaźnych,
- organizacji i kontroli pracy punktów szczepień,
- rejestracji, analizy, zgłaszania niepożądanych odczynów poszczepiennych,
- wykonawstwa szczepień ochronnych,
- zamawiania, dystrybucji i kontroli w zakresie gospodarki szczepionkami w punktach szczepień,
- rejestracji ognisk zakażeń szpitalnych,
- ewidencji i kontroli placówek lecznictwa,
- współpracy z Inspekcją Weterynaryjną.

1. Działalność kontrolna

W roku sprawozdawczym przeprowadzono 49 kontroli, skontrolowano 24 placówek lecznictwa spośród 96 zarejestrowanych.

Podmioty lecznicze zlokalizowane na terenie powiatu, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 27 maja 2010 r. w sprawie zakresu, sposobu i częstotliwości prowadzenia kontroli wewnętrznej w obszarze realizacji działań zapobiegających szerzeniu się zakażeń i chorób zakaźnych (Dz. U. 2010 nr 100, poz. 646) posiadają opracowane i wdrożone procedury zapobiegania zakażeniom i chorobom zakaźnym związanym z udzielaniem świadczeń zdrowotnych. Procedury podlegają okresowej analizie i weryfikacji. Placówki posiadają również instrukcje stanowiskowe. W celu weryfikacji znajomości zasad obowiązujących procedur

medycznych i higienicznych organizowane są szkolenia personelu przez kierowników zakładu i szkolenia zewnętrzne. W obiektach prowadzona jest kontrola wewnętrzna. Postępowanie w zakresie dezynfekcji, sterylizacji, gospodarki odpadami medycznymi oraz prania bielizny zgodnie z opracowanymi procedurami.

W roku 2022 w 3 skontrolowanych podmiotach leczniczych udzielających stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne, ambulatoryjnych i prywatnych praktykach lekarskich stwierdzono uchybienia w zakresie stanu sanitarno – higienicznego i technicznego.

- Wydano 2 decyzje nakazujące w obiektach:
 - Filia w Sokołowsku ul. Główna 29 Oddział Opiekuńczo-Lecznicy, Sokołowsko, ul. Główna 29, INTER. MED. Sp. z o.o., Czernichów ul. Strażacka 4;
 - Zakład Opiekuńczo-Lecznicy Dolnośląski Ośrodek Opieki Międzypokoleniowej „Biały Orzeł”, Sokołowsko ul. Parkowa 5.
- Zastosowano kary grzywny w drodze mandatu karnego – nałożono 2 mandaty karne w Filii w Sokołowsku ul. Główna 29 Oddział Opiekuńczo-Lecznicy, Sokołowsko, ul. Główna 29, INTER. MED. Sp. z o.o., Czernichów ul. Strażacka 4.
- Wydano 3 decyzje płatnicze w obiektach:
 - 2 decyzje w Filii w Sokołowsku ul. Główna 29 Oddział Opiekuńczo-Lecznicy, Sokołowsko, ul. Główna 29, INTER. MED. Sp. z o.o., Czernichów ul. Strażacka 4, nałożone za stwierdzone nieprawidłowości higieniczno-sanitarne oraz techniczne w trakcie kontroli interwencyjnej związku ze skargą oraz kontroli bieżącej.
 - Zakład Opiekuńczo-Lecznicy Dolnośląski Ośrodek Opieki Międzypokoleniowej „Biały Orzeł”, Sokołowsko ul. Parkowa 5, za stwierdzone nieprawidłowości higieniczno-sanitarne i techniczne.

2. Choroby zakaźne

W roku 2022 Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Wałbrzychu sprawował nadzór nad prawidłowym zgłaszaniem przypadków zachorowań na choroby zakaźne przez placówki lecznictwa, zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Sporządzano dwutygodniowe, kwartalne, roczne sprawozdania o zachorowaniach na choroby zakaźne, zakażeniach i zatruciach.

W roku sprawozdawczym zarejestrowano 9316 przypadków zakażenia wirusem SARS-CoV-2 z terenu m. Wałbrzycha oraz powiatu, zapadalność 5691,04. Zarejestrowano 99 zgonów z powodu zakażenia wirusem SARS-CoV-2.

W 2022 roku wydano 13 decyzji o nałożeniu kary pieniężnej za złamanie izolacji lub kwarantanny domowej nakładanych w związku ze stanem epidemii wirusa SARS-CoV-2.

Prowadzono rejestrację ognisk epidemicznych w podmiotach leczniczych oraz innych instytucjach. W roku 2022 na terenie powiatu zarejestrowano 10 ognisk epidemicznych wywołanych wirusem SARS-CoV-2, w tym 7 ognisk w podmiotach leczniczych (sanatoria i ZOL), 2 ogniska w miejscach pobytu uchodźców z Ukrainy- hotele oraz 1 ognisko w placówce oświatowej. PSSE w Wałbrzychu pozostawało w stałym kontakcie z placówkami, w których wystąpiły ogniska. Objęto kwarantanną oraz nadzorem epidemiologicznym osoby z kontaktu z osobą zakażoną.

W roku 2022 przeprowadzono 95 wywiadów epidemiologicznych dotyczących zachorowań na inne choroby zakaźne niż COVID-19. Prowadzono rejestrację zgłaszanych chorób zakaźnych i biologicznych czynników chorobotwórczych w tym chorych na gruźlicę.

Zarejestrowano 5 przypadków zachorowań na gruźlicę prątkującą u pacjentów mieszkających na terenie powiatu wałbrzyskiego. Zarejestrowano 2 zgony w wyniku gruźlicy prątkującej. Osoby chore na gruźlicę pochodzą w większości ze środowiska o niskim statusie materialnym. Nadzorem objęto osoby z otoczenia tych chorych.

Na terenie powiatu zarejestrowano 3 przypadki zatrucia pokarmowego wywołanego pałeczkami Salmonella, przebadano 3 ozdowieńców (w tym 2 przeniesionych z roku 2021), których skreślono z rejestru oraz 2 przeniesiono do rejestru na 2023 rok.

Pod nadzór lekarzy pierwszego kontaktu skierowano 1 osobę zakażoną wirusem HBV oraz osoby z ich otoczenia. Zarejestrowano 3 osoby zakażone wirusem HCV, nadzorem objęto 2 nosicieli zakażonych wirusem HCV.

Odnotowano 1 przypadek zachorowania na małą ospę (B04). Zachorowanie wystąpiło na terenie powiatu w gminie Stare Bogaczowice. Pacjent został izolowany na oddziale internistyczno-infekcyjnym Specjalistycznego Szpitala im. dra A. Sokołowskiego w Wałbrzychu przy ul. Batorego 4. Przypadek został zakwalifikowany jako prawdopodobny. Otoczenie rodzinne chorego objęto nadzorem epidemiologicznym na okres 21 dni od dnia zachorowania pacjenta.

W roku sprawozdawczym sprawowano nadzór nad wykonawstwem obowiązkowych szczepień ochronnych, gospodarką preparatami szczepionkowymi i obiegiem kart szczepień. Prowadzono rejestr niepożądanych odczynów poszczepiennych. W 2022 roku zgłoszono 2 niepożądane odczyny poszczepienne (NOP), w tym 1 po szczepieniu p/Covid-19 oraz 1 odczyn po szczepieniu zgodnie z PSO u dzieci. Niepożądane odczyny poszczepienne zgłoszono do WSSE we Wrocławiu, NIZP PZH w Warszawie i Urzędu Rejestracji Wyrobów Lekniczych i Produktów Biobójczych w Warszawie do Wydziału Monitorowania Niepożądanych Działań Produktów Lekniczych.

Zarejestrowano 24 przypadki pokąsań u ludzi przez psy i koty. Osoby te objęto nadzorem i pouczono o konieczności konsultacji z lekarzem podstawowej opieki zdrowotnej. Szczepieniu p/wścieklicznie zostało poddanych 2 osoby z terenu powiatu oraz 5 osób z innych powiatów (zgodnie z zasadą, że rejestracja odbywa się w PSSE, na której terenie doszło do pokąsania).

Współpracowano z Powiatowym Lekarzem Weterynarii i Zakładem Higieny Weterynaryjnej we Wrocławiu w zakresie nadzoru epidemiologicznego nad podejrzeniami zachorowań na wścieklicznę.

Współpracowano z innymi Powiatowymi Stacjami Sanitarnymi w zakresie zgłaszalności chorób zakaźnych, objęcia nadzorem osób chorych i osób z ich otoczenia.

Udzielano informacji osobiście lub telefonicznie na tematy dotyczące chorób zakaźnych, szczepień ochronnych mieszkańcom powiatu w tym osobom wyjeżdżającym za granicę.

Propagowano szczepienia przeciwko grypie sezonowej, inwazyjnej chorobie meningokokowej i zakażeniom pneumokokowym oraz przeciwko zakażeniu wirusem SARS-CoV-2.

**Zachorowania na wybrane choroby zakaźne z powiatu wałbrzyskiego w roku 2022
w porównaniu do roku 2021**

Jednostka chorobowa		Liczba zachorowań		Zapadalność	
		Rok 2021	Rok 2022	Rok 2021	Rok 2022
Ospa wietrzna - B01		21	139	37,90	253,87
Styczność/narażenie na wściekliznę - Z20.3/Z24.2 – potrzeba szczepień		4	7	7,22	12,78
Wirusowe zapalenie wątroby typu B – B18.0-1		0	1	0	1,83
Wirusowe zapalenie wątroby typu C – B18.2		3	3	5,41	5,48
Szkarlatyna – A38		2	1	3,61	1,83
Wirusowe zakażenia jelitowe	wywołane przez rotawirusy – A08.0	2	37	3,61	67,58
	inne określone – A08.2-3	0	2	0	3,65
	nie określone – A.08.4	0	8	0	14,61
Inne bakteryjne zakażenia jelitowe	wywołane przez Clostridium difficile – A04.7	3	2	5,41	3,65
	nie określone – A04.9	1	0	1,80	0
Biegunka i zapalenia żołądkowo-jelitowe o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu – A09		21	11	37,90	20,09
Borelioza – A69.2		5	28	9,02	51,14
Salmoneloza jelitowa – A02.0		7	3	12,63	5,48
AIDS – Zespół nabytego upośledzenia odporności – Z20.3/Z24.2		1	0	1,80	0
HIV – Z21		1	0	1,80	0
Lamblioza – A07.1		7	13	12,63	23,74
Grypa – J10-J11		0	2	0	3,65
Kleszczowe Zapalenie Mózgu (KZM) – A84		0	6	0	10,96
Ospa małpia – B04		0	1	0	1,83

VIII. Ocena stanu sanitarno-technicznego obiektów użyteczności publicznej w 2022 roku

1. Obiekty rekreacji wodnej

Pływalnia kryta z odnową biologiczną w hotelu „Piotr”, ul. Kościuszki 5, Boguszów-Gorce

Badania jakości wody na pływalni wykonane w ramach kontroli wewnętrznej przez zarządcę oraz w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego przez PPIS w Wałbrzychu (55 badań pod względem bakteriologicznym i 33 pod względem fizykochemicznym), wykazały przekroczenie wartości parametrycznej w zakresie parametru fizykochemicznego (mętności) w 5 próbkach wody oraz przekroczenie wartości parametrycznej w zakresie wskaźnika mikrobiologicznego (ogólnej liczby mikroorganizmów w 36°C po 48 h) w 1 próbce pobranych w ramach kontroli wewnętrznej.

Przekroczenia wartości parametrycznej mętności w wodzie miały charakter krótkotrwały i dotyczyły wskaźnika niestwarzającego bezpośredniego zagrożenia dla zdrowia i życia użytkowników – woda nadawała się warunkowo do kąpieli. Zarządca podejmował natychmiastowe działania naprawcze, a przeprowadzone badania kontrolne wody, potwierdziły ich skuteczność – woda spełniała wymagania sanitarne.

Zanieczyszczenie mikrobiologiczne również miało charakter incydentalny i dotyczyło wskaźnika niemającego bezpośredniego znaczenia dla zdrowia i życia użytkowników (ogólna liczba mikroorganizmów). Po przeprowadzeniu działań naprawczych przez zarządcę i uzyskaniu pozytywnego wyniku badania wody jacuzzi zostało udostępnione osobom kąpiącym się.

W 2022 roku przedstawiciele PPIS w Wałbrzychu przeprowadzili kontrolę sanitarną na pływalni krytej w zakresie oceny stanu sanitarno-technicznego pływalni, w trakcie której nie stwierdzono naruszenia wymagań sanitarno-technicznych.

Pływalnia kryta ”Delfinek”, ul. Kolejowa 8, Głuszycyca

Badania jakości wody na pływalni wykonane w ramach kontroli wewnętrznej przez zarządcę oraz w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego przez PPIS w Wałbrzychu (106 badań pod względem bakteriologicznym i 64 pod względem fizykochemicznym), wykazały przekroczenie wartości parametrycznej w zakresie parametru fizykochemicznego - utlenialności w 1 próbce wody pobranej z brodzika w ramach nadzoru sanitarnego oraz w zakresie wskaźnika mikrobiologicznego ogólnej liczby mikroorganizmów w 36°C po 48 h w jednej pobranej próbce wody pobranej z jacuzzi w ramach kontroli wewnętrznej.

Przekroczenie wartości parametrycznej utlenialności w wodzie miało charakter incydentalny i dotyczyło wskaźnika niestwarzającego bezpośredniego zagrożenia dla zdrowia i życia użytkowników – woda nadawała się warunkowo do kąpieli. Zarządca podjął natychmiastowe działania naprawcze tj. dwukrotne filtrowanie wody, a przeprowadzone przez zarządcę i PPIS Wałbrzychu badania kontrolne wody, potwierdziły ich skuteczność – woda spełniała wymagania sanitarne.

Zanieczyszczenie mikrobiologiczne również miało charakter krótkotrwały i dotyczyło wskaźnika niemającego bezpośredniego znaczenia dla zdrowia i życia użytkowników (ogólna liczba mikroorganizmów w 36 °C po 48 h). Po przeprowadzeniu działań naprawczych przez zarządcę i uzyskaniu pozytywnego wyniku badania wody jacuzzi zostało udostępnione osobom kąpiącym. Biorąc powyższe pod uwagę Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Wałbrzychu stwierdza, że woda w nieckach basenowych była bezpieczna dla zdrowia i spełniała wymogi rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 9 listopada 2015 r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach.

W 2022 r. przedstawiciele PPIS w Wałbrzychu przeprowadzili kontrolę sanitarną pływalni krytej w zakresie oceny stanu sanitarno-technicznego obiektu. W dniu kontroli pomieszczenia i wyposażenie obiektu utrzymane było w należyтым stanie sanitarno-porządkowym. Wydano zalecenie dotyczące odnowienia ściany w pomieszczeniu wc męskiego.

Pływalnia kryta „Dolnośląski Delfinek”, ul. Słoneczna 2, Szczawno-Zdrój

Badania jakości wody na pływalni wykonane w ramach kontroli wewnętrznej przez zarządcę oraz w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego przez PPIS w Wałbrzychu (88 badań pod względem bakteriologicznym i 59 pod względem fizykochemicznym), wykazały przekroczenia wartości parametrycznych w zakresie wskaźnika bakteriologicznego - Legionella sp. w 1 próbce pobranej z brodzika oraz parametru fizykochemicznego - utlenialności w 1 próbce pobranej z jacuzzi, w ramach kontroli wewnętrznej. Przekroczenia powyższych wartości parametrycznych miały charakter jednorazowy i krótkotrwały. Zarządca natychmiast przystąpił do przeprowadzenia działań naprawczych i w kolejnych badaniach wody stwierdzono poprawę jej jakości.

W okresie objętym opracowaniem przeprowadzono kontrolę obiektu – wszystkie pomieszczenia utrzymane były w należyтым stanie sanitarno-porządkowym i technicznym. Wydano zalecenia dotyczące oznakowania dozowników z płynami do dezynfekcji rąk oraz zapewnienia higienicznego suszenia desek do pływania.

Miejsca okazjonalnie wykorzystywane do kąpielii i baseny odkryte

Na terenie powiatu w sezonie letnim działało jedno miejsce okazjonalnie wykorzystywane do kąpielii – „Słoneczne” na Jeziorze Bystrzyckim w Zagórze Śląskim, zarządzane przez Gminę Walim. Badania jakości wody wykonane w ramach kontroli wewnętrznej przez zarządcę przed rozpoczęciem sezonu - w miesiącu czerwcu oraz w sezonie - w miesiącu lipcu (2 badania pod względem bakteriologicznym), potwierdziły jej przydatność do kąpielii.

Kontrola sanitarna plaży, toalet dla plażowiczów, pojemników do gromadzenia odpadów komunalnych nie wykazała nieprawidłowości w zakresie czystości i porządku.

Basen odkryty przy ul. Dolnej 2 w Głuszycy nie spełnia definicji pływalni, zawartej w ustawie z dnia 18 sierpnia 2011 r. o bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach wodnych ze względu na brak stałego przepływu wody w nieckach basenowych (stały system cyrkulacji), zatem nie podlega rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 9 listopada 2015 r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach. W okresie funkcjonowania basenu kąpielowego w Głuszycy z niecek pobrano 9 próbek wody do badań bakteriologicznych i 6 do badań fizykochemicznych w ramach kontroli wewnętrznej zarządcy basenu oraz nadzoru sanitarnego PIS – woda w każdym przypadku nadawała się do kąpielii.

Kontrola obiektu przeprowadzona w trakcie jego funkcjonowania nie wykazała nieprawidłowości w zakresie stanu sanitarno-technicznego plaży, sanitariatów, zaplecza do utrzymania czystości oraz magazynu do przechowywania środków do uzdatniania wody.

2. Wiaty przystankowe

W 2022 r. przeprowadzono kontrolę 49 przystanków komunikacji miejskiej i podmiejskiej zlokalizowanych na terenie gmin: Czarny Bór (16 przystanków), Mieroszów (11 przystanków), Stare Bogaczowice (12 przystanków), Walim (10 przystanków). Ze względu na

dużą zmienność w ilości nadzorowanych obiektów oraz brak jednoznacznych informacji od zarządców PSSE w Wałbrzychu nie prowadzi stałej ewidencji przystanków.

W wyniku kontroli przystanków wydano doraźne zalecenia dotyczące:

- uzupełnienia znaków graficznych informujących o zakazie palenia z uwzględnieniem papierosów elektronicznych,
- odnowienia malatury konstrukcji metalowych wiat na przystankach,
- zwiększenia częstotliwości opróżniania koszy na odpadki,
- usunięcia stłuczonego szkła i wymiany szyby mogącej być przyczyną przypadkowego skaleczenia.

3. Tereny rekreacyjne

W 2022 roku w sezonie letnim skontrolowano 3 tereny rekreacyjne, w tym 2 kompleksy rekreacyjne usytuowane w Jedlinie-Zdroju oraz 1 park na terenie gminy Walim. W kontrolowanych obiektach nie stwierdzono uchybień w zakresie stanu sanitarno-porządkowego. Wydano natomiast zalecenia pokontrolne w odniesieniu do:

- Kompleksu sportowo-rekreacyjnego w Jedlinie-Zdroju, dotyczące zamontowania podajnika na ręczniki papierowe przy umywalce do mycia rąk w toalecie ogólnodostępnej w budynku zaplecza sportowego,
- Parku Aktywności w Jedlinie-Zdroju, dotyczące odnowienia powłoki malarskiej szafek na rzeczy klientów.

W trakcie kontroli parków stwierdzono prawidłowe zagospodarowanie terenu zielenią, tj. dobry stan zieleni miejskiej oraz zadarnienia, odpowiednie zaopatrzenie w kosze na śmieci (optymalna ilość, niezapełnione odpadami) oraz dobry stan sanitarno-techniczny wyposażenia (ławki, kosze na odpadki).

4. Hotele i inne obiekty świadczące usługi hotelarskie

W 2022 r. skontrolowano 2 hotele oraz 17 innych obiektów, świadczących usługi noclegowe (nie posiadających kategoryzacji) na terenie gmin Głuszyca, Mioszów, Szczawno-Zdrój i Walim pod względem spełnienia ogólnych wymogów sanitarnych. Na koniec roku wszystkie obiekty oceniono pozytywnie. W wyniku przeprowadzonych kontroli wydano zalecenia pokontrolne dotyczące m.in.:

- usunięcia usterek sanitarno-technicznych (w tym wymiana silikonowych uszczelek w brodzikach prysznicowych, skorodowanych części baterii prysznicowej i grzejnika, drzwiczek do wnęki rewizyjnej w ogólnodostępnym sanitariacie, zapewnienia łatwo zmywalnej powierzchni podłogi w magazynie bielizny czystej, odnowienia sufitu i ścian w magazynie bielizny czystej lub pokoju – ze śladami po zalaniu),
- przedłożenia zaświadczeń lub rejestrów potwierdzających wykonanie zabiegów ddd (przez profesjonalne firmy lub we własnym zakresie),
- osłonięcia regałów na bieliznę czystą,
- zachowania rozdziału kolorystycznego ściereczek do sprzątanania w zależności od ich przeznaczenia,
- wykonywania badań ciepłej wody w kierunku Legionella sp. z częstotliwością wynikającą z obowiązujących przepisów prawa,
- realizacji obowiązku prowadzenia wewnętrznej kontroli jakości wody, pochodzącej z indywidualnego ujęcia,

- właściwego oznakowania dozowników lub opakowań zastępczych ze środkami do dezynfekcji rąk,
- uzupełnienia znaków zakazu palenia o zakaz używania e-papierosów.

W jednym z gospodarstw agroturystycznych przeprowadzono kontrolę w związku z wnioskiem gości, którzy skarżyli się na pogryzienie przez pluskwy w trakcie pobytu. Przeprowadzone czynności kontrolne potwierdziły występowanie martwych pluskiew w pokojach dla gości (właścicielka w międzyczasie przeprowadziła zabiegi dezynsekcji w pokojach). Wydano decyzję nakazującą niezwłoczne wyłączenie z użytkowania części noclegowej obiektu do czasu przeprowadzenia skutecznych zabiegów DDD we wszystkich pomieszczeniach. Kontrola sprawdzająca wykazała usunięcie uchybień w tym zakresie.

5. Zakłady fryzjerskie, kosmetyczne i inne świadczące usługi upiększające ciało

W 2022 roku skontrolowano 34 zakłady świadczące usługi fryzjerskie, kosmetyczne i odnowy biologicznej na terenie gmin – Boguszów-Gorce, Czarny Bór, Jedlina-Zdrój, Głuszyca, Mioszów, Szczawno-Zdrój, Walim w zakresie spełnienia ogólnych wymogów sanitarnych. W zakładach, w których przeprowadzane są zabiegi naruszające ciągłość tkanek ludzkich w większości przypadków stwierdzono opracowane procedury, wynikające z wymagań art. 16 ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi. Sprzęt wielokrotnego użytku używany do zabiegów jest poddawany sterylizacji w autoklawach, a proces dekontaminacji jest właściwie monitorowany za pomocą wskaźników fizycznych, chemicznych i biologicznych.

Zły stan sanitarny odnotowano w zakładzie fryzjerskim przy ul. Kościuszki 2 w Szczawnie-Zdroju, gdzie stwierdzono świadczenie usług fryzjerskich z użyciem niedokładnie oczyszczonych ostrzy maszynki do golenia, niewłaściwe postępowanie z użytymi ostrzami, w tym ich oczyszczanie i dezynfekcja, co skutkowało nałożeniem grzywny w drodze mandatu karnego w wysokości 200 zł. Zgodnie z powyższym, na koniec roku sprawozdawczego jeden obiekt w tej grupie uzyskał złą ocenę pod względem sanitarnym.

W odniesieniu do kilku skontrolowanych obiektów wydano zalecenia, dotyczące m.in.:

- odnowienia powierzchni blatu w pomieszczeniu świadczenia usług fryzjerskich,
- oznakowania datą pierwszego otwarcia środków do kosmetyki włosów i preparatów kosmetycznych,
- oznakowania etykiet w języku polskich na środkach higieny i kosmetykach,
- zapewnienia pojemników lub szuflad do przechowywania narzędzi fryzjerskich,
- zapewnienia aktualnych kart charakterystyk stosowanych środków,
- sporządzenia instrukcji uzdatniania wody w dostępnym jacuzzi oraz wykonywani badań wody w ramach kontroli wewnętrznej,
- uaktualnienia i dostosowania procedur zapewniających ochronę przed zakażeniami oraz chorobami zakaźnymi do stanu faktycznego.
- przeprowadzenia kontroli biologicznej autoklawu za pomocą testu ampułkowego.

W skontrolowanych solariach nie stwierdzono naruszenia przepisów ustawy z dnia 15 września 2017 r. o ochronie zdrowia przed następstwami korzystania z solarium (Dz. U. 2017 poz. 2011), dotyczących: reklamowania i promocji usług w zakresie opalania ciała, informowania klientów o szkodliwości korzystania z solarium, udostępniania solarium małoletnim.

Działalność w zakresie oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia prowadzona przez Powiatową Stację Sanitarно-Epidemiologiczną w Wałbrzychu na terenie miasta Wałbrzych i powiatu wałbrzyskiego w 2022 roku

Działalność prowadzono poprzez:

- wdrażanie, koordynację, monitorowanie i ocenianie realizowanych programów z zakresu profilaktyki i promocji zdrowia,
- programowanie i realizację zadań skierowanych na rozwiązywanie problemów i minimalizowanie zagrożeń zdrowotnych, szczególnie związanych z sytuacją epidemiologiczną.
- współpracę z podmiotami uczestniczącymi w procesie promocji zdrowia,
- inicjowanie działań prozdrowotnych.

Podejmowano realizację zadań zleczanych przez instytucje nadrzędne oraz realizację działań lokalnych ze szczególnym uwzględnieniem działań związanych z zapobieganiem chorobom przenoszonym drogą kropelkową.

Instytucje i organizacje, z którymi współpracowano w ramach realizacji zadań:

- Urząd Miejski w Wałbrzychu, urzędy miast i gmin powiatu wałbrzyskiego
- Ośrodki Kultury
- Centrum Aktywnego Wypoczynku Aqua Zdrój w Wałbrzychu
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Wałbrzychu /Centrum Aktywności Lokalnej i Centrum Integracji Rodziny/
- Ośrodek Społeczno- Kulturalny „Podzamcze” w Wałbrzychu
- Wałbrzyski Ośrodek Kultury
- Dyrektorzy żłobków, przedszkoli, nauczyciele
- Dyrekcje i grona pedagogiczne szkół
- uczelnie wyższe
- placówki wypoczynku dzieci i młodzieży
- Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Oddział Terenowy w Wałbrzychu
- PTTK Oddział Wałbrzych
- biblioteki
- podmioty lecznicze, uzdrowiska
- lokalne mass media /radio, prasa, TV/
- Zespół Placówek Wsparcia Dziennego w Wałbrzychu
- Ośrodek Sportu i Rekreacji i OPS w Boguszowie- Górcach
- Świetlice Środowiskowe w Wałbrzychu i powiecie wałbrzyskim.
- Miejska Biblioteka Publiczna nr 1 w Boguszowie- Górcach
- Gminne Centrum Biblioteczno-Kulturalne Stare Bogaczowice
- Rada Wspólnoty Samorządowej Biały Kamień
- Fundacje „Sudecki Uniwersytet Trzeciego Wieku” i Fundacja Św. Jerzego
- Centrum Kulturalno-Kongresowe „Witold” Boguszów -Gorce
- Centrum Nauki i Sztuki „Stara Kopalnia” w Wałbrzychu
- Uczniowski Klub Sportowy „Szafir” Szczawno-Zdrój
- Hala Sportowa Kuźnice
- Domy Dziecka w Wałbrzychu

- Placówki skupiające seniorów
- Fundacja Pro Femina
- Placówki pobytu osób z Ukrainy

Realizacja zagadnień problemowych

W 2022 roku realizowano programy krajowe wynikające z polityki zdrowotnej państwa, programy wojewódzkie i lokalne, interwencje nieprogramowe oraz działania wynikające z sytuacji epidemiologicznej.

Realizowano działania dotyczące następujących problemów zdrowotnych:

- Ogólnopolski program edukacyjny "Trzymaj Formę" XV edycja

Celem programu jest edukacja dzieci i młodzieży oraz ich rodziców w zakresie kształtowania postaw prozdrowotnych związanych z właściwym odżywianiem i aktywnością fizyczną poprzez promocję aktywnego stylu życia i zbilansowanej diety, w oparciu o odpowiedzialność indywidualną i wolny wybór jednostki.

Koordynowano i monitorowano realizację programu.

W roku szkolnym 2021/2022 program realizowało 11 szkół. W realizację programu włączyło się 61 nauczycieli i innych pracowników szkół. Przeprowadzono 8 wizytacji realizacji programu.

Zasięg programu: 1554 uczniów oraz 690 rodziców. Na podstawie informacji ze szkół oraz wizytacji opracowano sprawozdanie z realizacji.

Zainaugurowano kolejną edycję programu. Przesłano informację do 40 placówek oraz przeprowadzono 4 szkolenia w celu pozyskania dalszych placówek do realizacji. Umieszczano informacje na Facebooku i stronie PSSE.

Zasięg programu - 2244 osoby.

- Zapobieganie HIV/AIDS

Opracowano sprawozdanie za 2022 r. oraz harmonogram i plan realizacji zadań na 2023 r. Umieszczano informacje w mediach społecznościowych i stronie internetowej PSSE, opracowano wystawy materiałów w siedzibie PSSE. Realizowano działania w ramach Europejskiego Tygodnia Testowania oraz Światowego Dnia AIDS.

Przekazano materiały i zaproszenie do współpracy do 180 placówek. Prowadzono zajęcia dla młodzieży /33 zajęcia, 705 osób/, szkolenie dla pielęgniarek, edukację w punktach informacyjnych w trakcie imprez oraz akcji w szkołach /6 punktów, 350 osób/, prowadzono kampanię dotyczącą przekazywania informacji nt. HIV/AIDS osobom z Ukrainy.

Zasięg działań ok. 2157 osób

- „Skąd się biorą produkty ekologiczne”- ogólnopolski program edukacyjny dla przedszkoli (opracowany wspólnie z Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi)

Celem programu jest zwiększanie świadomości i wiedzy na temat rolnictwa ekologicznego oraz budowanie właściwych nawyków żywieniowych od najmłodszych lat.

Grupa, do której skierowany jest program, to dzieci uczęszczające do przedszkoli w wieku 5-6 lat.

Zajęcia w programie „Skąd się biorą produkty ekologiczne” realizowane są poprzez wykorzystanie dedykowanej dzieciom publikacji i filmu animowanego „Skąd się biorą produkty ekologiczne”, jak również opracowanego scenariusza zajęć dla nauczycieli i lekcji pokazowej. Uczestnicy programu realizują zajęcia edukacyjne, podczas których uczą się skąd się biorą produkty ekologiczne, dlaczego warto je wybierać, jakie są zalecenia zdrowego stylu życia oraz jak przestrzegać zasad higieny. Program jest skierowany także do rodziców i opiekunów dzieci. Zostały nagrane dwa webinaria - profilaktyka z udziałem eksperta odpowiednio dla rodziców oraz nauczycieli/opiekunów.

Program realizowały 24 przedszkola. W realizację programu włączyło się 51 realizatorów. Przeprowadzono 19 wizytacji realizacji programu. Na podstawie analizy informacji z realizacji programu przeprowadzono ocenę i sporządzono sprawozdanie zbiorcze.

Zasięg programu: 916 dzieci oraz 601 rodziców.

Zainaugurowano kolejną edycję programu. Prowadzono szkolenia i przesłano informację do 46 placówek.

Ogólny zasięg: 1622 osoby.

- Działania w ramach ograniczania zdrowotnych następstw palenia tytoniu

Koordynowano na terenie Miasta i Powiatu Wałbrzyskiego realizację wieloletnich programów i projektów:

- ***Przedszkolny Program Edukacji Antytytoniowej "Czyste Powietrze Wokół Nas"***- kontynuacja na poziomie lokalnym

Celem programu jest wzrost kompetencji rodziców w zakresie ochrony dzieci przed ekspozycją na dym tytoniowy oraz zwiększenie umiejętności dzieci w zakresie radzenia sobie w sytuacjach narażenia na bierne palenie.

Grupa docelowa: dzieci 5-6 letnie oraz ich rodzice i opiekunowie.

Koordynowano i monitorowano realizację programu. W ramach monitoringu przeprowadzono 1 wizytację realizacji programu.

Program realizowało 8 placówek. Dzieci i rodzice chętnie uczestniczyli w działaniach, wzbogacając wiedzę na temat profilaktyki antytytoniowej, szczególnie ochrony dzieci przed biernym paleniem.

Zasięg programu: 352 dzieci oraz 300 rodziców.

Ogólny zasięg-652 osoby.

Zainaugurowano kolejną edycję programu, przesłano informację do 46 placówek.

- ***Program Edukacji Antytytoniowej "Nie pal przy mnie, proszę."***

Celem programu jest zmniejszenie narażenia dzieci na bierne palenie tytoniu poprzez zwiększenie wiedzy w zakresie odpowiedzialności za zdrowie, kształtowanie umiejętności dbania o zdrowie oraz kształtowanie postaw asertywnych.

Adresatami programu są dzieci klas I-III szkół podstawowych.

W związku z zakończeniem realizacji na poziomie ogólnopolskim program kontynuowany był jako lokalny. Koordynatorzy szkolni oraz współrealizatorzy zostali przeszkoleni w poprzednich edycjach.

Program realizowało 11 szkół podstawowych. Na podstawie analizy informacji z realizacji programu w szkołach przeprowadzono ocenę i sporządzono sprawozdanie zbiorcze.

Zasięg programu: 458 dzieci oraz 417 rodziców.

Ogólny zasięg: 875 osób.

Zainaugurowano kolejną edycję programu przesyłając informację do 38 placówek.

- ***Program Profilaktyki Palenia Tytoniu "Znajdź właściwe rozwiązanie"***

Celem programu jest zapobieganie paleniu tytoniu wśród młodzieży szkolnej poprzez zwiększenie wiedzy w zakresie szkodliwości dymu tytoniowego, kształtowanie umiejętności dbania o zdrowie własne i swoich bliskich oraz kształtowanie postaw asertywnych z unikaniem czynnego i biernego palenia tytoniu.

Adresatami programu są uczniowie starszych klas szkół podstawowych.

W związku z zakończeniem realizacji na poziomie ogólnopolskim program kontynuowany był jako lokalny.

Realizację programu kontynuowały 4 szkoły. Zdaniem koordynatorów program jest bardzo pomocny w realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień, realizacja programu umożliwia rzeczowe i obrazowe przekazanie najistotniejszych informacji dotyczących palenia tytoniu oraz kształtowanie postaw zobowiązujących do niepalenia.

Programem objęto 207 uczniów i 30 rodziców.

Zainaugurowano kolejną edycję programu przesyłając informację do 38 placówek.

- ***Ogólnopolski program edukacyjny skierowany do młodzieży szkół ponadpodstawowych „ARS czyli jak dbać o miłość”- IX edycja***

Celem programu jest ograniczenie niekorzystnych następstw zdrowotnych, prokreacyjnych i społecznych związanych z używaniem i nadużywaniem substancji psychoaktywnych przez młodzież wchodzącą w dorosłe życie.

Program skierowany jest do młodzieży w wieku 15-19 lat, ale zawiera również elementy angażujące ich rodziców. Program „ARS, czyli jak dbać o miłość” od 2018 r. jest w Bazie Programów Rekomendowanych Krajowego Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom.

Program realizowało 9 szkół, edukacją objęto 674 uczniów oraz 270 rodziców.

Przeprowadzono 9 wizytacji realizacji programu w szkołach. Przeprowadzono analizę informacji i ankiet, sporządzono sprawozdanie końcowe. Umieszczano informacje w mediach społecznościowych.

Zainaugurowano kolejną edycję programu przesyłając pismo do 12 placówek. Ogólny zasięg - 1034 osoby.

- ***Ogólnopolski program edukacji antytytoniowej dla uczniów klas IV szkół podstawowych „Bieg po zdrowie”.***

Program stanowi źródło rzetelnej wiedzy na temat zagadnień dotyczących palenia tytoniu i ukazuje korzyści wynikające z niepalenia papierosów. Forma programu sprzyja wzmocnieniu poczucia własnej wartości, przygotowuje do świadomych wyborów w obszarze własnego zdrowia oraz sprzyja wyrażaniu własnych oczekiwań i opinii.

Zakupiono zeszyty do realizacji dla uczniów. Program realizowało 14 szkół. Edukacją objęto 593 uczniów i 345 rodziców. Przeprowadzono 13 wizytacji realizacji programu. Opracowano sprawozdanie z realizacji programu.

Kolejną edycję zainicjowano przesyłając pismo do 38 placówek. Odbyło się 14 szkoleń w placówkach. Przekazywano materiały edukacyjne.

Ogólny zasięg programu: 998 osób.

Program „Wybierz Życie – Pierwszy Krok”

Program jest skierowany do uczniów klas I szkół ponadpodstawowych, rodziców uczniów oraz kadry pedagogicznej. Jego głównym celem jest zmniejszenie występowania i umieralności na raka szyjki macicy poprzez zwiększenie poziomu wiedzy i zachęcanie do odpowiedzialności za zdrowie swoje i najbliższego otoczenia. Program realizowało 8 szkół ponadpodstawowych. Edukacją objęto 701 uczniów 232 rodziców. Ponadto w szkołach prowadzona była edukacja w zakresie profilaktyki HPV w trakcie innych działań – ok. 940 osób. Przeprowadzono 7 wizytacji realizacji programu oraz 4 szkolenia.

Zainaugurowano kolejną edycję programu przesyłając pismo do 10 szkół. Przeprowadzono szkolenia połączone z przekazaniem materiałów do realizacji.

Zasięg działania: 1886 osób.

Ponadto koordynowano następujące programy:

Profilaktyka chorób nowotworowych

Zorganizowano szkolenie we współpracy z Fundacją Pro Femina dotyczące profilaktyki raka piersi. Umieszczano informacje na Facebooku PSSE.

Zasięg działań: 77 osób.

Bezpieczny wypoczynek

Celem programu jest ograniczenie występowania wypadków i urazów oraz zagrożeń związanych z okresem wypoczynku. Adresaci działań: społeczność powiatu wałbrzyskiego ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży.

Prowadzono działania w ramach akcji zimowej. Współpracowano z 7 placówkami organizującymi zajęcia w trakcie ferii. Przekazano materiały edukacyjne, prowadzono zajęcia dla dzieci i młodzieży spotkania informacyjne, konkurs „Zimowo na sportowo”. Organizowano wystawy materiałów, umieszczano informacje w mediach społecznościowych.

Prowadzono działania w ramach akcji letniej. Do placówek nauczania i wychowania przesłano obszerną informację wraz z materiałami edukacyjnymi dotyczącą zaleceń zdrowotnych na okres letni do wykorzystania w działaniach edukacyjnych skierowanych do dzieci i młodzieży /161 placówek/. Opracowano materiały pomocne w prowadzeniu działań, które były przekazywane kierownikom i opiekunom zorganizowanych form wypoczynku letniego oraz wraz z instruktażem metodycznym i merytorycznym /85 jednostek/.

Prowadzone były spotkania organizacyjne i informacyjne, punkty informacyjno-edukacyjne /5/ oraz działania edukacyjne – pogadanki, ćwiczenia prawidłowego mycia rąk, gry i zabawy w środowisku dzieci i młodzieży w świetlicach środowiskowych i innych zorganizowanych formach wypoczynku /51 zajęć – 880 osób/. Przeprowadzono 3 konkursy, w których udział wzięło 59 osób. Przeprowadzono 287 rozmów indywidualnych i instruktaży. Prowadzono dystrybucję i ekspozycję materiałów edukacyjnych. Umieszczano informacje na stronach

internetowych i Facebooku PSSE /bezpieczny wypoczynek, upały, nawodnienie, promocja racjonalnego odżywiania i aktywności fizycznej, profilaktyka chorób zakaźnych/, organizowano wystawy materiałów. Uczestnicy zorganizowanych form wypoczynku otrzymali naklejki oraz opaski odblaskowe ufundowane przez PSSE w Wałbrzychu. Tematyka podejmowanych działań została rozszerzona o bezpieczne zachowania minimalizujące ryzyko zakażeń koronawirusem.

Ogólny zasięg podjętych działań: 1491 osób.

Światowy Dzień bez Tytoniu, Światowy Dzień Rzucania Palenia Tytoniu

Działania skierowane były do społeczności lokalnej. Zainicjowano działania przekazując opracowania informujące o założeniach i celach Światowego Dnia Bez Tytoniu i Światowego Dnia Rzucania Palenia Tytoniu do placówek nauczania i wychowania oraz placówek leczniczych, zakładów pracy, jednostek współpracujących i lokalnych massmediów /212 jednostek/. Prowadzono działania edukacyjne w punktach informacyjnych w trakcie działań ogólnospołecznych.

Materiały edukacyjne z zakresu profilaktyki nikotynizmu eksponowane były w siedzibie PSSE. Umieszczono informacje na stronie internetowej i Facebooku PSSE.

Zasięg działań: 1834 osoby.

Profilaktyka używania narkotyków w tym środków zastępczych

W 13 punktach edukacyjnych przeprowadzono edukację oraz poprowadzono zajęcia dla młodzieży w 13 szkołach. W trakcie okresu wypoczynkowego przekazano informację do 85 placówek.

Zasięg działań: 706 osób.

Światowy Dzień Seniora

Przeprowadzono 4 spotkania informacyjne połączone z instruktażem i przekazaniem materiałów w celu pozyskania partnerów do działań w klubach i stowarzyszeniach dla seniorów. Prowadzono działania w 3 punktach edukacyjnych z zakresu promocji zdrowia osób starszych oraz profilaktyki grypy, koronawirusa, promocji szczepień ochronnych. Wspólnie z OSK Podzamcze przeprowadzono konkurs promujący aktywność fizyczną seniorów „Dla zdrowia-spacer w barwach jesieni”. Prowadzono zajęcia dla seniorów w Klubach seniora, Stowarzyszeniu Św. Jerzego i Centrum Aktywności Lokalnej. Umieszczano materiały skierowane do seniorów na stronie internetowej i Facebooku.

Zasięg działań: 229 osób, 10 placówek.

Światowy Dzień Zdrowia 2022 „Nasza planeta, nasze zdrowie”.

Przesłano pismo wraz z materiałami do 105 placówek. Przeprowadzono pogadanki w trakcie 2 imprez szkolnych. Umieszczono informacje w mediach społecznościowych. Zorganizowano wystawę materiałów.

Zasięg działań: 848 osób.

Promocja zdrowego stylu życia ,aktywności fizycznej i prawidłowego odżywiania

Tematyka wpływu żywienia i aktywności fizycznej na zdrowie oraz promocji zdrowego stylu życia była poruszana w trakcie podejmowanych przez Sekcję OZ i PZ działań oraz imprez organizowanych przy współpracy z innymi jednostkami: 7 punktów i akcji oświatowo-zdrowotnych w trakcie imprez, 3 konkursy, pogadanki. Prowadzono pogadanki w trakcie działań dla dzieci i młodzieży w okresie wycieczek. Umieszczano informacje w mediach społecznościowych. Organizowano wystawy materiałów informacyjnych.

Zasięg działania: 1345 osób.

Prowadzono działania w ramach kampanii społecznych:

- **Kampania ”Wybieraj bezpieczną żywność”**- przesłano materiały informacyjne do 54 placówek, przekazywano informacje w trakcie działań dla seniorów /wykłady, punkty informacyjne, pogadanki/, zorganizowano wystawę materiałów w siedzibie PSSE umieszczano informacje oraz materiały na str. internetowej i Facebooku PSSE - 1632 odbiorców,
- **Promocja szczepień ochronnych, Europejski Tydzień Szczepień** - promowano szczepienia w trakcie działań tematycznych /Covid-19, grypa, edukacja osób z UA/, umieszczano informacje w mediach społecznościowych, opracowano ulotki i prowadzono dystrybucję materiałów.

Zasięg: 1715 osób.

- **Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach** - przesłano pismo wraz z materiałami, umieszczono informację w mediach społecznościowych, zorganizowano wystawę.

Zasięg: 664 osoby.

Prowadzono działania związane z aktualną sytuacją epidemiologiczną:

- profilaktyka grypy i zachorowań grypopodobnych

Działania wspólne z profilaktyką zakażeń koronawirusem oraz promocją szczepień w okresie jesienno-zimowym

Zasięg: 1734 osoby.

- profilaktyka zakażeń koronawirusem

- Akcja „Uczymy się jak zdrowo żyć”

Interwencja z zakresu umacniania zdrowia oraz ochrony przed zakażeniami chorobami przenoszonymi drogą kropelkową /koronawirusem, grypą/. Zajęcia prowadzone przez pracowników PSSE z wykorzystaniem lampy UV. Zajęcia przewidziane są dla przedszkolaków i uczniów klas 0-IV. Opracowano plan interwencji, materiały do realizacji, logo, scenariusz zajęć z wykorzystaniem kolorowanki „Wiemy jak pokonać wirusy i bakterie”. Przesłano informacje do 85 placówek.

Zakupiono książeczki, naklejki oraz płyn do lampy UV. W ramach akcji przeprowadzono 57 zajęć /1052 dzieci i 57 nauczycieli/ oraz zorganizowano 5 spotkań organizacyjnych.

Zasięg akcji: 1213 osób.

Zakupiono 500 książeczek z logo Inspekcji Sanitarnej do realizacji kolejnej edycji.

- Pozostałe działania: Informacje dotyczące zapobiegania Covid-19 i promocji szczepień przekazywano w trakcie większości podejmowanych działań (impres ogólnospołecznych, działań dla seniorów, działań w okresie wycieczki, Tygodnia Profilaktyki Chorób Zakaźnych /4 placówki, 269 osób/, działań z zakresu zdrowego stylu życia, spotkań informacyjnych). Przekazano wytyczne do 47 placówek. Zasięg- 2467 osób.

Pozostałe informacje

Na stronie internetowej oraz Facebooku Powiatowej Stacji Sanitarnej - Epidemiologicznej w Wałbrzychu umieszczano informacje dotyczące prowadzonych programów, akcji informacyjno-edukacyjnych, sytuacji epidemiologicznej i profilaktyki.

Przesyłano do szkół wytyczne do działań, opracowano ulotki, przesłano informacje do szkół oraz umieszczano na Facebooku informacje na temat wszawicy /liczba odbiorców - 97/, umieszczono na Facebooku i opracowano wystawę dot. profilaktyki zatruc grzybami /liczba odbiorców - 800/.

Zakupiono 1000 opasek odblaskowych z logo PIS, które były przekazywane dzieciom, młodzieży i osobom dorosłym w trakcie działań.

Działalność oświatowo-zdrowotną prowadzoną na terenie powiatu wałbrzyskiego w związku z napływem uchodźców z Ukrainy opisano w punkcie I. na stronie 5.

Działalność kontrolna

Przeprowadzono ogółem 54 wizyty w celu oceny realizowanych programów edukacyjnych inicjowanych i koordynowanych przez Inspekcję Sanitarną.

Opracowała i sprawdziła: st. asystent Jolanta Wysocka